

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Andra kammaren.

Nr 28.

Lördagen den 27 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 599 av herr *Ossbahr*; och

nr 600 av herr *Ström m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr 601 av herr *Hagberg* i Luleå;

till bevillningsutskottet motionen nr 602 av herr *Hagberg* i Luleå;

till jordbruksutskottet motionen nr 603 av herr *Liedberg m. fl.*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 604 av herr *Herou m. fl.*

§ 2.

Vidare föredrogs men bordlades åter andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

§ 3.

Härefter föredrogs herr *Lundstedts* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa spörsmål angående regeringens konstitutionella möjlighet att giva upprättelse åt en oskyldigt dömd m. m.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till berörda anhållan, dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Lindman begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller herr Lundstedts ifrågavarande anhållan att få framställa spörsmål till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit berörda anhållan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit herr Lundstedts ifrågavarande anhållan.

§ 4.

Herr *Hagbergs* i Luleå jämväl vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framställa spörsmål angående den svenska regeringens uppfattning rörande ett av Nationernas förbunds råd fattat beslut, vilken nu föredrogs, bifölls av kammaren.

§ 5.

Herr talmannen meddelade, att hans excellens herr ministern för utrikes ärendena tillkännagivit, att han vid kammarens sammanträde den 30 dennes ämnade besvara herr *Hagbergs* i Luleå till honom framställda, i nästföregående paragraf omförmälda interpellation.

§ 6.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 10, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvist samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna endast rubrikerna skulle uppläsas.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. fartygsinspektionen.

Punkten 11, angående fartygsinspektionen: avlöningar.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1935, i punkten 12 av tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning vid fartygsinspektionen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för fartygsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936;

dels ock till fartygsinspektionen: avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 210,200 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 152, inom första kammaren av herrar *Norling* och *Lindley* och den andra, nr 301, inom andra kammaren av herr *Lindberg* i Stockholm *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att rikets samtliga andre fartygsinspektörer från och med den 1 juli 1935 måtte placeras i lönegrad B 22.

Utskottets hemställan innefattade,

I:o) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag; samt

II:o) att ovanberörda motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. fartygsinspektionen. (Forts.)

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Jag har tillåtit mig begöra ordet vid denna punkt trots att ett enhälligt utskottsutlåtande föreligger. Man kan kanske icke säga, att utskottet ställt sig direkt avvisande till den motion, som jag tillsammans med andra kammarledamöter väckt i fråga om lönereglering för fartygsinspektörerna, men utlåtandet synes emellertid verka ganska kyligt.

Fartygsinspektionen inrättades år 1915. Vid dess tillkomst var det säkerligen många, som ställde sig undrande inför de uppgifter, som ålades den nya institutionens män. Man visste icke säkert, om deras arbetsuppgifter skulle bli vare sig omfattande eller krävande, och det var därför naturligt, att man ville pröva sig fram. Först efter år 1928 uppfördes inspektionens tjänstemän på ordinarie stat och erhöles i samband därmed en lönereglering, en lönereglering som dock för de flesta innebar en lönereducering. Detta skedde i samband med att man erkände fartygsinspektörernas gagnande verksamhet och under tider, då t. o. m. rests krav på en utökning av antalet inspektörer. Departementschefen, statsrådet Hamrin, anför härom under tionde huvudtiteln 1928 följande: »Vad beträffar säkerhetskontrollen i allmänhet hava tid efter annan och senast helt nyligen på grund av vissa inträffade händelser från olika håll med stor styrka framförts krav på åstadkommande av större effektivitet i kontrollen. Med hänsyn härtill synes det knappast vara försvarligt att genom en indragning av viss del av den nu förefintliga inspektionspersonalen minska effektiviteten hos samma kontroll.»

Detta uttalande synes tyda på, att inspektörerna hade fullt upp att göra, och att således en minskning av deras antal då icke var tillräddlig. Sedan den tiden har inspektörernas arbetsbörda snarare ökats än minskats. Deras arbete är också av sådan omfattning och sådan beskaffenhet, att det kräver högt kvalificerade personer. Dessa kvalifikationer ha de nuvarande inspektörerna förskaffat sig dels genom flitiga självstudier och dels genom den praktiska erfarenheten de förvärva under utövandet av sina värv. För att stimulera dem till ökade ansträngningar är ett bifall till den i motionen föreslagna löneökningen väl motiverat. Men detta är icke den enda sidan av saken. Det torde förhålla sig så, att de yngre inspektörerna icke stanna kvar i statstjänst längre än tills de samlat tillräckligt med kvalifikationer för att inträda i civil tjänst, där de erhålla långt förmånligare lönevillkor än dem de kunna påräkna som andre fartygsinspektörer.

Redan år 1914 hyste dåvarande statsrådet Vennersten farhågor för att inspektörerna skulle övergiva statstjänsten. I Kungl. Maj:ts proposition 122/1914 uttalade nämligen statsrådet följande: »Men det är då av vikt, att löneförmånerna för lokalinspektörerna fixeras till sådana belopp, att deras befattningar innebära för innehavarna tillräcklig lockelse att kvarstanna, och att det alltså ej riskeras, att befattningarna bliva mera allmänt betraktade såsom ett slags skola och övergivnas, så snart innehavarna inhämtat tillräckliga insikter och erfarenheter för att slå sig bättre fram i privat verksamhet.»

Dessa departementschefens farhågor ha i viss mån besannats. För närvarande finnas icke flera än tre andre inspektörer, som kvarstå av de 16, som från början tillsattes. Ingen av dem som då tillsattes har blivit pensionerad, medan icke mindre än tio stycken ha övergått i privat tjänst. Detta tyder på, att statens fartygsinspektörer äro ganska eftersökta av privatföretagen. Anledningen till detta förhållande torde vara, att inspektörernas löneförmåner äro för knappt tilltagna i förhållande till det arbete de åläggas utföra.

Under nuvarande kristid och därav följande ekonomiska åtstramningar på

Ang. fartygsinspektionen. (Forts.)
 skilda områden erbjudas säkerligen icke så många civilianställningar för inspektörerna, men det torde vara uppenbart, att så snart tiderna åter bliva bättre, en ny flykt från yrket är att emotse. En sådan utveckling torde icke vara att önska från någon sida och allra minst från statens. Med de arbetsuppgifter som numera åvila fartygsinspektörerna torde det vara erforderligt med yrkesvana utövare av yrket. Tillsynen över fartygen skulle bli i betänklig grad eftersatt, därest detta arbete skulle komma att överlåtas åt nya tjänsteinnehavare. Det är således ur allas synpunkter önskvärt, att inspektörerna redan från början av sin anställningstid, men givetvis även i fortsättningen, erhålla sådana löneförmåner, att de stanna kvar i tjänst.

Fartygsinspektörerna ha redan allt för länge fått vänta på en rättvis löne-reglering, och därför, herr talman, ber jag, under hänvisning dels till vad här i korthet framhållits och dels under hänvisning till den motivering, som anförts i motionen, få yrka bifall till den utav mig med flera i ämnet väckta motionen.

Herr Jansson: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag. Motionären yrkade bifall till sin motion, såvitt jag fattade honom rätt. Det skulle då gälla en skrivelse till Kungl. Maj:t. Men vid den undersökning, som verkstälts av vederbörande avdelning inom utskottet, ha vi fått den uppgiften, att frågan redan ligger hos Kungl. Maj:t, och då ha vi inte ansett nödigt att nu avlåta en skrivelse. Det är det enda skäl vi ha att anföra mot motionärernas förslag. Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med det uttalandet, att departementschefen torde komma att ägna frågan nödig uppmärksamhet och även se till, om skäl föreligger att göra framställning om ändring i den löneplacering, som skedde år 1928.

Vidare yttrades ej. Efter av herr talmannen först därå givna proposition blev utskottets i mom. I:o gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Härefter framställde herr talmannen i fråga om mom. II:o) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i berörda moment, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 12—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. navigationssskolorna. Härpå föredrogs *punkten 19*, angående navigationsskolorna: avlöningar; och yttrade därvid

Herr Jansson: Herr talman! I anledning av att beslut av riksdagen ännu inte fattats om provisoriskt dyrortstillägg, ber jag att få hemställa om sådan ändring i den av utskottet föreslagna klämman, att överst på sidan 14 orden »samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935» utgå, och att klämman i stället måtte bli »att riksdagen må a) besluta, att under budgetåret 1935/1936 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring enligt grunder, som kunna komma att av riksdagen beslutas», och vidare föreslår jag, att moment b) måtte behållas i dess nuvarande lydelse.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till denna hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen därå framställd proposition blev den av herr Jansson gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 20—28.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 29.

Lades till handlingarna.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 30*, angående resestipendier för yrkesutbildning, anförde

Ang. resestipendier för yrkesutbildning.

Herr **Andersson** i Falkenberg: Herr talman! Jag har tillsammans med en annan av kammarens ledamöter, herr Hagberg i Malmö, tagit mig friheten att hemställa om särskilt anslag för ifrågavarande ändamål. Orsaken härtill behöver jag inte framhålla så särskilt mycket. Betydelsen av yrkesutbildning för hantverkets arbetare har numera fått en starkare och bättre förståelse än förhållandet var förut. Och i nuvarande tid torde yrkesutövare, hantverkare och yrkeskunniga arbetare spela större roll för vårt samhällsliga liv i fråga om möjligheterna att bereda försörjning åt folket än förut var förhållandet.

Nu har utskottet hänvisat till, vad departementschefen anför, att det skulle finnas reservationsanslag vid budgetårets utgång på nära 21,000 kronor. Och statsrådet har anför, att dessa anslag, som förut varit uppförda under särskilda rubriker, skulle få disponeras under en gemensam rubrik. Jag har endast här att ge ett varmt erkännande däråt och har ingenting att därvid erinra. Jag tror dock, att anslaget till huvudsaklig del redan är förbrukat. Enligt uppgift, som lämnats från kommerskollegium, finnes det under femte punkten av anslaget endast 655 kronor 95 öre kvar. Huruvida det finnes något särskilt kvar under rubriken »slöjd», har jag inte kunnat undersöka, men ovisst är om det är något väsentligt. Om man sålunda tänker sig, att detta anslag på 5,350 kronor skall vara det, som skall tillgodose behovet under stundande budgetår, blir det inte mycket för ifrågavarande ändamål. Kommerskollegium har meddelat, att det ställt sig synnerligen reserverat och många gånger fått avslå ansökningar, som enligt ämbetsverkets mening varit berättigade.

Jag finner det givetvis inför ett enhälligt utskotts inställning och särskilt med den motivering, som utskottet givit i sitt yttrande, lönlöst att framställa något särskilt yrkande och skall således inte göra det. Jag vill emellerid för statsrådet särskilt understryka, vad utskottet säger i sista delen av utlåtandet, nämligen följande: »Utskottet, som förväntar, att Kungl. Maj:t skall till en kommande riksdag framlägga förslag om anslag för ändamålet, därest så visar sig erforderligt, —» Jag hemställer och hoppas synnerligen varmt, att statsrådet beaktar denna utskottets inställning, och att vi således till nästa år ha att förvänta förslag om anslag till ifrågavarande ändamål, som otvivelaktigt nu mer än någonsin skulle under nuvarande förhållanden vara särskilt gagneligt och nyttigt. Jag har, herr talman, endast velat särskilt understryka denna senare del av utlåtandet och har intet särskilt yrkande.

Häruti instämde herrar *Hagberg* i Malmö och *Malmqvist*.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 31—34.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härefter föredrogs *punkten 35*, angående lotsverket: säkerhetsanstalter för sjöfarten. Ordet lämnades därvid på begäran till

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Herr **Magnusson** i Kalmar, som yttrade: Herr talman! Vid denna punkt har jag tillsammans med en annan av kammarens ledamöter väckt en motion, vilken emellertid av statsutskottet avstyrkts. I denna motion är det fråga om belysning av Kalmarsunds djupränna medelst fasta fyrar. Frågan är inte ny, den var föremål för 1933 års riksdags behandling, och särskilda utskottet, som hade frågan under behandling, gjorde ett uttalande, att det funne motionen beaktansvärd. Men det ansåg, att ärendet borde gå genom lotsstyrelsen och Kungl. Maj:t. Statsutskottet har också strukit under detta, då utskottet uttalat sig om den ordning, i vilken ärendet borde tagas upp. Och jag må säga, att jag kan ju dela utskottets uppfattning, att frågan med hänsyn till den storleksordning, den har, bör komma fram i denna ordning, som det särskilda utskottet och även statsutskottet i år uttalat sig för. Jag vill emellertid stryka under den stora betydelse, som en dylik anordning skulle få framför allt för sjöfartsnäringsen. Då dessutom dessa fyranläggningar inte skulle i driftkostnad bli dyrare än nuvarande anordningar äro, så synes det mig, att dessa båda starka skäl, dels kostnadsskälet och dels den ökade trafiksäkerheten, förutom betydelsen för sjöfarten av dessa anordningar, skulle vara tillräckliga att framhäva betydelsen av, att denna fråga får så snar lösning som möjligt.

Jag har, herr talman, intet yrkande, men jag ber att få uttala den förhoppningen, att lotsstyrelsen redan i år ingår till Kungl. Maj:t med framställning om anslag, för att man under nästa års riksdag skall få frågan upp till behandling och slutgiltigt ordnande. Jag hoppas, att lotsstyrelsen måtte beakta detta önskemål, och jag vet, att den är synnerligen intresserad av spörsmålet. Den utredning, som redan är verkställd inom detta ämbetsverk, visar, att förslaget har både praktiska och ekonomiska fördelar, såsom jag förut nämnt. Jag har med mitt anförande endast velat ge uttryck åt detta.

I detta anförande instämde herrarna *Lundell* och *Jonsson* i *Mörbylånga*.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 36—40.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. ersättning åt sjömanshusen.

Vid nu skedd föredragning av *punkten 41*, angående ersättning åt sjömanshusen, anförde:

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Ehuru jag inte kommer att framställa något särskilt yrkande under denna punkt, ber jag att få säga några ord med anledning av den behandling, som den motion, som väckts i ärendet, har fått, då den passerat utskottet. Då denna fråga behandlades år 1933, föreslog departementschefen, att anslaget till sjömanshusen skulle sänkas till 100,000 kronor. Riksdagen beslutade dock, att anslaget skulle sättas till 146,000 kronor — det var i enlighet med organisationsnämndens äskande — och det betydde, att anslaget blev 16,000 kronor lägre än det tidigare varit.

Departementschefen yttrade då i statsverkspropositionen å sid. 81—82 bland annat följande: »Med hänsyn till föreliggande statsfinansiella läge synes emellertid hinder ej böra möta att nu vidtaga en tillfällig nedsättning av den för senare år utgående anslagssumman, förslagsvis till 100,000 kronor. Enligt vad jag förvissat mig om behöver en dylik nedsättning i statsanslaget icke medföra minskning i den av sjömanshusen i dess nuvarande omfattning bedrivna understödsverksamheten. I likhet med granskningsnämnden förutsätter jag, att effektiva åtgärder komma att vidtagas för nedbringande av sjömanshusens förvaltningskostnader.»

Ang. ersättning åt sjömanshusen. (Forts.)

Det, som departementschefen anförde i statsverkspropositionen då, har ju visat sig vara alldeles riktigt. Det har åtminstone icke ännu blivit någon sänkning för understödstagarna. Samma understöd ha utgått hela tiden. Men det har inträffat något helt annat i stället. Man har inom sjömanshusen, när ansökningarna inkommit från vederbörande ålderstigna, granskat dem noggrannare än tidigare och tvingats avslå även ansökningar i fall, där verkligt behov förelegat. Man har varit tvungen att gå långt ned, eller i varje fall har man varit tvingad att beakta behovsprincipen på ett helt annat sätt än tidigare varit fallet. Det har också visat sig, att det under de senaste par åren åtminstone icke har kunnat ske någon ökning i gratialen som utgått. Det har i genomsnitt utgått gratial av 115 kronor per person, och det har icke kunnat ske någon ökning på den punkten. I trots av att man — enligt departementschefens yttrande i kammaren år 1933 — kunde fondera fem procent, varmed fonderna komme att öka, har man icke kunnat höja utdelningen. Det är klart, att ett belopp av 16,000 kronor har ganska mycket att betyda för denna verksamhet.

Nu är det så, att ränteläget sjunker undan för undan. Räntan har för sjömanshusens vidkommande i genomsnitt varit år 1933 3.8 %, år 1934 3.4 %, och nästa år kommer den att ytterligare nedgå. Dessutom är det en annan omständighet, som man måste taga i betraktande, och det är, att när kapital blir uppsagt, är det ofta omöjligt att placera det på nytt, utan det får ligga långa tider dött, vilket gör att inkomsterna komma att reduceras. Resultatet av den inkomstminskning, som sjömanshusen fått, kommer att visa sig om ett par tre år, men då på ett ganska kraftigt sätt.

Nu har man i utskottet tagit fasta på att det pågår en utredning om sjömanshusens omorganisation, och därför har utskottet, ehuru kommerskollegium hemställt att ett belopp av 162,000 kronor skulle få utgå, ansett, att, då utredningen kunde antagas vara klar till nästa år, anslaget borde vara kvar vid det nuvarande beloppet 146,000 kronor. Nu är det emellertid icke så säkert, att den utredning, som pågår, kan vara klar i så god tid, att frågan kan föreläggas nästa års riksdag, och då kommer man nästa år att bli ställd inför samma situation, att anslaget ej heller då kan höjas utan fortfarande blir 146,000 kronor med påföljd, att en hel del behövande sjömän icke kunna få gratial. Jag har närmast erfarenhet från Stockholms sjömanshus, som är förmöget, men det finnes sjömanshus, som icke äro förmögna, och var skulle de få pengar ifrån, om de icke finge behålla åtminstone den inkomst de tidigare haft?

När frågan befinner sig i detta läge och då utredning pågår, kommer jag icke att framställa något yrkande, men jag vill vädja till departementschefen, att, när frågan i departementet tages under övervägande nästa år, man dock går med på att lämna 16,000 kronor mera till sjömanshusen än för närvarande. Man trodde 1933, att det skulle bli sänkning bara för ett par tre år och att man skulle, när den värsta krisen var över, återgå till vad som tidigare varit, och jag tror, att det var även departementschefens avsikt den gången, ehuru det föreligger kanske skäl, som jag icke känner, för att han icke velat tillstyrka kommerskollegii förslag om 162,000 kronor.

Herr Ekman: Herr talman! Jag är delvis förekommen av den föregående ärade talaren, men jag skall dock be att få säga ytterligare något i saken, och jag ber då först att få konstatera, att det belopp av 162,000 kronor, som begäres i motionen, är samma belopp, som tidigare riksdagar beviljat under åren 1921—1932. Vid beviljandet av detta belopp påpekades särskilt, att detsamma icke på långa vägar täckte de extra utgifter, som åsamkas sjömanshusen

Ang. ersättning åt sjömanshusen. (Forts.)

med anledning av statliga uppdrag, som de fått och som ligga utanför deras egentliga uppgifter. Det har emellertid utbetalats under dessa år, och det har därvid poängterats tydligt och klart, att detta belopp är endast ett provisorium i avvaktan på att de pågående utredningarna om sjömanshusens omorganisation skola lända till resultat, så att riksdagen kan taga upp frågan i hela dess vidd. Man måste säga, att detta är en ohållbar situation, att dessa sjömanshus, som hava tillkommit för vissa uppgifter, bland annat och kanske den viktigaste för att lämna understöd, såsom herr Lindberg redan påpekat, till behövande sjömän eller deras efterlevande, icke skola till fullo ersättas av staten för av dessa statliga uppdrag förorsakade extra kostnader. Jag ber att få erinra om att 1917 års sjömanshuskommitté, som fick i uppdrag att beräkna statens andel i sjömanshusens arbetsuppgifter, kom till det resultatet, att denna andel vore minst 75 % och att de ungefärliga årliga kostnaderna icke torde understiga 500,000 kronor, med andra ord att ett anslag på 375,000 kronor vore på sin plats.

Jag ber att få understryka, vad herr Lindberg i Stockholm yttrade beträffande önskvärdheten — jag skulle vilja säga nödvändigheten — av att denna fråga blir ordnad så snart som möjligt, därför att den nuvarande ordningen går ut över just dessa personer, som äro i behov av understöd, och det är självklart, att därest staten gör sin, jag tillåter mig säga, skyldighet att till fullo ersätta utgifterna för de statliga uppdragen, kunna sjömanshusen också höja anslaget till dessa understödstagare.

Beträffande sedan det begärda beloppet, 162,000 kronor, behöver jag icke hänvisa till vad kommerskollegium uttalat, då herr Lindberg redan gjort det. Det är emellertid att beklaga, att departementschefen icke ansett sig kunna godtaga kommerskollegii äskande härvidlag. Emellertid är det med stor tillfredsställelse, som man finner, att från den nya utredning, som av Kungl. Maj:t beslöts förlidet år, avkopplats frågan om sjömannens pensionering, vilken fråga ju varit den egentliga anledningen till att den andra frågans lösning år efter år uppskjutits och ännu icke kunnat fullbordas. Emellertid har man anledning vara tacksam mot utskottet för den välvilliga motiveringen och framför allt därför, att utskottet tydligt och klart förutsatt, att utredningen bör så bedrivas, att frågan skall kunna föreläggas nästa riksdag. Jag är övertygad om att herr handelsministern kommer att göra sitt bästa för att så må bli fallet, och under sådana förhållanden har jag, herr talman, intet yrkande.

Med herr Ekman förenade sig herr *Lithander*.

Efter härmed slutad överläggning blev utskottets i punkten gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 42 och 43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. svenska handelskammrar i utlandet.

Punkten 44, angående svenska handelskammrar i utlandet.

Kungl. Maj:t hade under punkten 49 av förevarande huvudtitel föreslagit riksdagen att till svenska handelskammrar i utlandet för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 70,500 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 149, inom första kammaren av herr *Rahmn m. fl.* och den andra, nr 256, inom andra kammaren av herr *Nylander m. fl.*, däri föreslagits, att riksdagen måtte som

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

bidrag till bestridande av kostnaderna för av svenska handelskamrarna i London och Paris anordnade kurser för budgetåret 1935/1936 bevilja ett tilläggsanslag av för den förra 3,000 kronor och den senare 2,000 kronor.

Utskottets hemställan innefattade,

- I:o) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag; samt
II:o) att de i ämnet väckta motionerna icke måtte vinna riksdagens bifall.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Lithander**: Herr talman! De svenska handelskamrarna i utlandet ha såsom bekant stora och viktiga uppgifter att fylla, och det är givetvis med beklagande, som man funnit, att det statsfinansiella läget icke medgivit en medverkan från statens sida i den utsträckning, som handelskamrarna ifrågasätta för upprätthållande av deras verksamhet. Man får ju icke bortse ifrån att de svenska handelskamrarna i utlandet äro våra organ utåt för att trygga och underlätta den för vårt land oerhört viktiga exporten, och deras betydelse växer i den mån, som det reses skrankor mot vår export, och i den mån, som svårigheter uppstå, som förut icke funnits, och som det behövs de bästa representanter och organ till för att kunna bemästra. Jag vill därför ge uttryck åt den förhoppningen, att det stöd, som det ligger inom ramen för regeringens möjligheter att kunna lämna, även skall ges. Jag är övertygad om att viljan här till finnes.

Det är emellertid, herr talman, i samband med detta en annan sak, som jag skall be att särskilt få beröra, och det är nämligen, att jämsides med den verksamhet, som de svenska handelskamrarna i London och Paris utföra, ha de satt igång och ordnat kurser för de unga svenskar, som äro ute för att lära den svåra konsten att företräda vårt land på det sätt, som är nödvändigt i den tävlan nationerna emellan, som nu råder. Förr i världen var det lättare. Då hade icke bland andra skrankor även den skranka rests, som nu finnes mot att unga svenskar få studera och praktiskt utöva verksamhet i utlandet. För att komma ut ur dessa svårigheter ha handelskamrarna sökt själva taga hand om utbildningen av dessa, och det har funnits på båda dessa ställen ett livligt intresse för den saken. Frivilliga krafter ha stått till buds för att fullgöra detta arbete. I Paris ha de svenska lärarkrafterna samtliga varit frivilliga. I London är motsvarande förhållande i stor utsträckning rådande. Emellertid kostar allting pengar, och även här kan verksamheten icke utövas i full utsträckning, om icke medel finnas. Nu får man tacksamt erkänna, att statsutskottet med full förståelse för sakens vikt och betydelse i princip är med, men säger, att man av statsfinansiella skäl icke kan lämna något bidrag, utan utskottet hoppas, att regeringen med tillgängliga medel skall kunna göra detta. Nu vet man, att det är så stora krav, som på olika vis ställas på regeringen, att det mycket väl kan hända, att när man kommer fram till dessa belopp går det icke att få dem, fastän de äro små. Det hänger i verkligheten på riksdagen, om man skall kunna trygga denna för vår export och vårt land så viktiga verksamhet — visserligen är det en detalj, men ingalunda oviktig — så att den skall kunna fortgå. Det gäller heller icke för statsverket så stora belopp. Det är ifrågasatt 3,000 kronor för London och 2,000 kronor för Paris. Vad Paris beträffar får man dessutom taga i betraktande, att det här gäller icke guldkronan utan den svenska kronan, vilket gör, att det blir en ökad beskärning av det belopp, som man får.

Statsutskottet har, såsom jag nämnt, pekat på att Kungl. Maj:t efter fram-

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

ställning skulle av tillgängliga medel kunna bevilja dessa summer. Jag skall emellertid be att få fästa uppmärksamheten på att även ett regeringen närstående organ uttryckt sin tvekan, huruvida det kan bli möjligt att göra detta. I dagens nummer av Socialdemokraten står på tal om denna fråga: »Nu kan det tyvärr starkt sättas i fråga, att det kommer att finnas några tillgängliga medel till handelsministrarnas förfogande för detta behjärtansvärda ändamål.» Det är därför, herr talman, som jag trots statsutskottets mycket välvilliga inställning dock vågar taga upp det yrkande, som framställdes i dessa såväl i första som andra kammaren väckta motioner, och som syfta till att trygga dessa kurser för en tid framåt, så att de icke skola behöva dragas in eller bli nödlidande. Det är icke sagt, att man i fortsättningen kan räkna på tillgång i den utsträckning, som hittills skett, på frivilliga krafter för att upprätthålla denna verksamhet. Jag skulle också vilja peka på att det här gäller den detaljen att hålla kontakt med landets två viktigaste avnämare, Storbritannien och Frankrike, icke blott nu utan även i fortsättningen. När det krav, som motionärerna ansett sig kunna ställa på statsverket, begränsas till summa summarum 5,000 kronor, och när man kan erinra om att exempelvis Paris' handelskammare för att möjliggöra dessa kurser för sitt vidkommande låtit eleverna åtnjuta förmånen att endast betala $\frac{2}{5}$ av de avgifter, som krävas av andra, så ber jag, herr talman, att få hemställa till kammaren att bevilja de medel, som äro begärda i de av herr Rahmn i första kammaren och herr Nylander i andra kammaren avgivna, med flera underskrifter från olika partier försedda motionerna nr 149 i första kammaren och nr 256 i andra kammaren.

Herr Lindskog: Herr talman! I likhet med den föregående ärade talaren får jag säga, att det förefaller djärvt att i rak strid mot ett enhälligt statsutskott yrka bifall till de motioner, som här föreligga, men jag tillåter mig ändå att göra det vågstycket. Jag har verkligen ett visst fog därtill, då jag just nu fått ett meddelande, vilket jag ber att få delge kammaren, att första kammaren utan votering antagit förslaget om bifall till de föreliggande motionerna. Det är ju med största tacksamhet, som man tar del av statsutskottets mycket välvilliga motivering, vilken tydligt visar, att statsutskottet mycket varmt behjärtat den fråga, som här föreligger, och behjärtat dess mycket stora vikt för de internationella handelsförbindelserna mellan England och Frankrike, å ena, samt Sverige, å andra sidan. Och det förefaller mig uppenbart, att i grund och botten önskar statsutskottet, att handelskamrarna skola få det handtag, som de begära. Utskottet säger, såsom den föregående talaren nämnde, att det hoppas, att Kungl. Maj:t följer frågan med uppmärksamhet och eventuellt efter därom gjord framställning av tillgängliga medel beviljar understöd för ändamålet. Nu är det emellertid upplyst och det stärkes ytterligare av det citat från regeringsorganet, som den föregående talaren omnämnde, att utsikterna för att det skall finnas några medel tillgängliga för detta ändamål äro ytterligt minimala. Således kommer det ytterst an på riksdagen, om handelskamrarna i Paris och London verkligen skola kunna få den hjälp, som de så ytterst väl behöva för detta ändamål. Jag ber att få erinra om att de kurser, som det här är fråga om, och som samfällt på bägge hållen kosta 5,000 kronor, upprätthållits under några år med ett utomordentligt gott resultat och med stora uppoffringar av pengar och krafter av handelskamrarna själva. Man kan icke begära, att handelskamrarna i längden skola ställa frivilliga krafter till förfogande på det sätt, som förut skett, och handelskammaren i London har redan deklarerat, att den måste i år inställa kursen i brist på medel och brist på krafter. Nu är förhållandet, såsom den föregående ärade talaren antydde, att möjligheterna för våra unga handelsstuderande att vinna

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

utbildning i utlandet nu för tiden äro oerhört mycket mindre än förut, just därför att de på grund av vissa skäl icke kunna få tillträde till handelskontoren i London och Paris. Det är konkurrensen, som åstadkommer en viss misstro och misstänksamhet emellan människorna där ute, och detta gör, att våra handelsstuderande gå där och veta varken ut eller in. Då komma handelskamrarna med sitt erbjudande att lämna undervisning för detta utomordentligt viktiga ändamål, så att de slippa gå fullkomligt planlöst irrande i världstäderna utan i stället kunna få en verklig ledning.

Jag menar, att dessa 5,000 kronor, som handelskamrarna begärt, komma igen mångdubbelt med ränta till Sveriges produktiva liv, och de komma igen i ökade förbindelser mellan dessa två stora länder och vårt eget land. Jag kan också nämna, att i London och för övrigt i England är intresset mycket livligt för att skapa nya och starkare förbindelser mellan England och Sverige, och man har då just tänkt sig det medium, som här föreligger, för att vinna detta mål. Jag har i min hand ett telegram från vår svenske minister i London, däri det uttalas: »Min uppfattning är, att dessa kurser såväl med hänsyn till den kommersiella utbildningen för den svenska ungdomen som för stärkande av de engelsk-svenska förbindelserna visat sig vara av ett utomordentligt värde. Antalet deltagare stadigt. Deras kvalitet höjd. Vunnen erfarenhet förbättrat kurserna. Den svenska ungdomen har gjort sig populär i City. Pågående förhandlingar yppa utsikter för elevernas anställande i brittiska firmor.» Jag menar, att det är ett sådant meddelande, som gör, att man med allt erkännande av statsutskottets stora auktoritet måste säga, att en förutsättning för statsutskottets ställning i viss mån liksom fallit bort i fråga om det stöd, som man skulle kunna vänta av Kungl. Maj:t, och som säkerligen departementschefen med största glädje skulle lämna. Med kännedom om hans inställning och intresse är det ingen tvekan om den saken, men var och en vet också, att de s. k. tillgängliga medlen ha sin stora begränsning, och att det säkerligen skall möta stora svårigheter att bringa upp medel för dylika ändamål. Det är således minst av allt någon misstro mot Kungl. Maj:t, när jag ändock ber, att andra kammaren här skall förena sig med första kammaren om att bifalla motionerna, till vilka jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

I detta yttrande instämde herrar *Bengtsson* i Norup, *Hagberg* i Malmö, *Björck* i Kristianstad, *Gustafson* i Kasenberg, *Sefve*, *Petersson* i Lerbäcksbyn, *Aqvist*, *Nilsson* i Karlstad, *Sandström* och *Lindmark* samt fröken *Wellin*.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **Ekman**: Herr talman! Det ändamål, som dessa motioner avse att gagna, är självfallet av den art, att jag för min del har det allra största intresse av detsamma, samt att handelskamrarna skola erhålla det stöd, de kunna vara förtjänta av. Jag har emellertid här begärt ordet för att säga, att den växel, som statsutskottet i sista delen av sitt utlåtande ville ställa på Kungl. Maj:t, kan jag icke göra någon utfästelse om att infria. Den föregående ärade talaren hade ju själv en känning av att de medel, som det här är fråga om, redan förut äro mycket hårt belastade, icke minst på grund därav att man av dessa medel lämnar det tillskott till handelskamrarna, som den svenska kronans depreciering har gjort nödvändigt.

Vad sedan beträffar själva sakfrågan tycker jag det vara riktigt att här för kammaren framhålla, att om kammaren bifaller motionerna, anspråken redan nästkommade år komma att bli oändligt mycket större. Jag tillåter mig omnämna, att handelskammaren i London dock begärt 15,000 kronor, medan statsutskottet uttalat sig för 3,000 kronor.

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

Själva behandlingen av detta ärende tycks mig vara något oegentlig. Dessa framställningar från handelskamrarna ha inkommit till kommerskollegium i vanlig ordning. Kommerskollegium har prövat framställningarna, men på grund av det nya i själva verksamheten har kollegium med den erfarenhet, som stått detta ämbetsverk till buds, vid sin prövning icke funnit anledning att föra dem vidare till departementschefen och riksdagen. Jag måste säga detta, herr talman.

Herr **Jansson**: Herr talman! Jag vill blott säga ett par ord i anledning av departementschefens yttrande. När han säger, att han icke visste, huru han skulle uppfylla det uttalande, som utskottet gjort, att han skulle av tillgängliga medel kunna lämna understöd för ifrågavarande ändamål, vill jag erinra om att vi ha undersökt den saken och därvid funnit, att det finns pengar till förfogande, som kunna användas för detta ändamål, om det efter sedvanlig prövning finns skäl att lämna understöd. Vi ha nämligen handels- och sjöfartsfonden, som är en miljonfond på något över 6½ miljoner kronor, och från denna fond utgå redan understöd till handelskamrarna liksom även till en massa andra ändamål, beträffande vilka man kan fundera över, huruvida de äro nödvändiga eller icke. Jag tror därför, att det skulle finnas möjlighet för Kungl. Maj:t att, om det visar sig nödvändigt, utanordna medel till handelskamrarna även för nu ifrågavarande ändamål. Detta har varit anledningen till att vi vågat skriva så, som vi gjort.

Vad sedan själva sakfrågan angår ber jag få understryka vad departementschefen här har sagt. Det är sådana saker, som utskottet måste taga hänsyn till vid prövningen av motionerna. Man reser ju här ett nytt krav. Det är en ny anordning, som skall inrättas vid handelskamrarna, som tidigare icke har förefunnits, nämligen att meddela undervisning i kommersiell handel och teoretisk handelsteknik. Vi mena, att detta är en fråga av så pass stor räckvidd, att den bör undergå den vanliga prövningen och komma fram från Kungl. Maj:ts sida. Jag tror mig kunna säga, att samtliga, som något närmare tänkt sig in i saken, äro mycket intresserade för denna anordning, men vi vilja först se en slutgiltig organisationsplan och vad det egentligen kommer att kosta att införa denna nya kursverksamhet vid dessa två handelskamrar, och vi vilja även veta, om det kommer att stanna vid endast dessa två. Detta är ju det tillvägagångssätt, som riksdagen annars brukar vara mycket angelägen om att följa. Man vill ju ogärna ge sig in på något nytt, förrän man kunnat noga pröva saken och undersökt, huruvida man sedermera vill fortsätta. Detta är synpunkter, som vi måste lägga på denna sak.

Herr Lithander sade, att beloppet är mycket ringa, och det är sant. I och för sig förrycker det naturligtvis icke statsregleringen. När vi emellertid ha att behandla hundratals motioner, där man yrkar på en höjning av statsbudgeten, är det givetvis rätt svårt för utskottet att avgöra vilka som äro mer eller mindre behjärtansvärda och vilka som äro mer eller mindre av sådan art, att man måste vidtaga åtgärder. Vi ha måst avstyrka motioner, som väckts av kammarledamöter, där man yrkat på bibehållande av utav statsmakterna en gång fastställda grunder för anslag till vissa bebyggelser, för vilka landsting och kommuner nu själva ha fått låna upp pengar och betala räntor utan att kunna erhålla statsbidrag. Jag menar alltså, att när utskottet skall behandla motioner, som gälla helt nya ändamål, få herrarna icke förvåna sig över om vi intaga en litet skeptisk ståndpunkt och anse, att även dessa frågor böra gå den vanliga vägen, och detta även om det gäller motioner, väckta av mycket framstående män i bägge kamrarna. För oss är icke avgörande vilka personer som framfört motionerna, utan det avgö-

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

rande måste vara de principer, som man bör följa, när man skall slå in på nya verksamhetsområden. Jag ber i detta sammanhang också att få understryka vad handelsministern nyss yttrade om att de ansvariga myndigheterna för sitt vidkommande icke utan vidare kunnat vara med om att tillstyrka denna framställning.

Jag har också under den förberedande behandlingen av detta ärende fått den uppfattningen, att någon fara icke föreligger för att den verksamhet, varom här är fråga, skall behöva lida något större avbräck, även om riksdagen icke skulle bifalla det nu framförda anslagskravet. Att första kammaren redan beslutat bifalla motionerna förstår jag mycket väl med hänsyn till den intensiva agitation, som har bedrivits från olika håll rörande denna sak, och det må ju vara hänt, men det är intet skäl för mig att frånträda den ståndpunkt, som jag har intagit i utskottet och som jag även tror är en riktig ståndpunkt, om man vill se saken i dess helhet och icke endast fäster sig vid en viss detalj i en föreliggande fråga.

Jag ber, herr talman, att på grund av det anförda få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Anderson* i Råstock instämde häruti.

Herr **Vougt**: Herr talman! Trots det stora intresse som jag hyst för denna sak, har jag varit tveksam om huruvida jag skulle deltaga i ett yrkande om bifall till motionerna och detta icke blott av det skälet, att den, som går till strids emot ett enhälligt statsutskott, ju riskerar att möta såväl herr *Janssons* i Falun blida saklighet som eventuellt också draga över sig åskan från Råstock, utan även därför att det uppenbarligen måste vara så, att såväl Kungl. Maj:t som statsutskottet äro i tillfälle att pröva en sak som denna betydligt mycket grundligare än den, som endast får tillfälle att taga del av densamma i den form, som står oss andra till buds. När emellertid saken nu ligger så till, att första kammaren redan bifallit motionerna, och när det alltså, om det blir olika beslut i båda kamrarna, måste bli gemensam votering, riskerar man ju att den välvilliga motivering, varmed statsutskottet låtit beledsaga sitt avstyrkande utlåtande, kommer att falla bort. Vi, som ömma för saken, måste därför i detta fall, såvitt jag kan se, trots herr statsrådets uttalande i ärendet, förena oss med det yrkande om bifall till motionerna, som här har blivit ställt.

Med herr *Vougt* förenade sig herr *Nilsson* i Göteborg.

Herr **Ekman**: Herr talman! Sedan herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet förklarar, att den växel, som statsutskottet har utställt, icke kommer att inlösas, är det påtagligt, att det är riksdagen, som i dag har att taga ställning till frågan. Jag kan för min del till fullo instämma i de uttalanden i saken, som ha gjorts såväl av herr *Lithander* som av herr *Lindskog*. Jag kan göra det så mycket mera, som jag har personlig erfarenhet, när jag som ung man efter avslutade teoretiska handelsstudier reste ut till London, om vilken oerhörd betydelse detta hade icke endast för språkets inlärande utan överhuvud taget att komma ut. Nu förefinnas ju icke längre samma förhållanden som då, när det var möjligt att få volontärplats på kontor, vilket naturligtvis var av särskild vikt. Såsom herr *Lindskog* påpekat är dessa kursers betydelse just, att dessa unga män, som komma ut, kunna få en systematisk undervisning i engelska språket och icke behöva gå och draga och splittra sina intressen hit och dit.

Jag begärde emellertid närmast ordet för att påpeka, att vid sidan om de

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)
redan omnämnda skäl, som jag anser föreligga för detta anslag, även finns ett annat skäl, som man icke bör bortse ifrån. Man måste nämligen ge ett erkännande åt de båda handelskamrarna för det initiativ, som de ha tagit, och för det intresse, de ha visat den svenska ungdomen genom att anordna dessa kurser, när förhållandena äro sådana, att vederbörande icke kunna erhålla kontorsplatser. Det skulle vara ett dåligt erkännande och ett dåligt tack, och det skulle säkerligen verka deprimerande på dessa våra landsmän där ute i London och Paris, om riksdagen nu skulle vägra att anslå detta relativt blygsamma belopp och därigenom tvinga till ett avbrytande av dessa kurser, vilka handelskamrarna hittills med icke så små upproffringar, både personliga och ekonomiska, ha bedrivit. Jag tror det vore lyckligt, om riksdagen genom att bifalla anslaget ville uppmuntra dem att fortsätta med denna verksamhet bland den ungdom, som en gång skall söka sig ut i världen, icke minst i det stora brittiska imperiet, och därigenom ge dem större förutsättningar att lyckligt slå sig fram tack vare de språkkunskaper och kunskaper i övrigt, som de härigenom kunna förvärva.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna.

Herr **Lindskog**: Herr talman! Jag har tillåtit mig begära ordet med anledning av en passus i herr statsrådets uttalande. Han nämnde, att handelskamrarna hade begärt en viss större summa än de 5,000 kronor, som det nu är fråga om, och han befarade, att man skulle riskera, att anslagskraven med tiden skulle bli mycket större. Det ena är naturligtvis lika riktigt som det andra, men nu gäller det ju icke handelskamrarnas krav överhuvud taget utan endast deras önskningsar att få ett visst anslag till det bestämda ändamål, som heter kurser för de handelsstuderande, och det är för detta ändamål, som de anse sig behöva 5,000 kronor. Jag menar alltså, att riksdagen kan mycket väl begränsa sitt anslag till just dessa pengar, och skulle sedan handelskamrarna nästa år komma och begära mera pengar, vare sig till detta eller till andra ändamål, så är det riksdagen obetaget att då säga nej. Frukta för att man skall komma igen med stora anslagskrav bör ju icke hindra riksdagen att nu ge ett anslag, om detta anslag i nuvarande läge kan anses vara befogat och berättigat.

Det är endast detta, jag har velat säga, och jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till motionerna.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag har redan genom mitt instämmande med herr Jansson i Falun tillkännagivit min uppfattning i detta fall, men jag har ändå föranletts att begära ordet, när jag hört vilken mångfald av skäl man här är i stånd att åberopa för ett bifall till motionerna. Först och främst har man naturligtvis åberopat, att första kammaren har beviljat dessa 5,000 kronor utan votering. Vidare har det åberopats, att regeringsorganet i dag skrivit en sympatisk artikel till förmån för motionerna, och jag vet icke allt vad som har kommit i fråga som bevismedel. När har emellertid andra kammaren brukat taga någon särskild hänsyn till vad första kammaren har beslutat i anslagsfrågor? Det skulle jag vilja veta. Och när har det inträffat, att en tidningsman, som har skrivit en artikel, har kunnat sätta sig in i en fråga lika grundligt som en avdelning i statsutskottet? Jag bestrider visst icke, att herrar tidningsskribenter i många fall ha utomordentliga insikter i de ting, som de skriva om, och ha en utomordentlig förmåga att klarlägga en fråga, men jag vill bestrida, att i detta speciella fall vederbörande kunnat sätta sig in i vad det betyder för framtiden i fråga om konsekvenser. Här har ju också redan påpekats, att konsekvenserna ligga snubblande nära. När det

Ang. svenska handelskamrar i utlandet. (Forts.)

gäller nya saker, brukar riksdagen dock vilja ha så pass grepp på saken, att man åtminstone kan se vart det leder.

Här är det endast fråga om, säger man, 3,000 kronor till London och 2,000 kronor till Paris. Varför räkna herrarna icke upp de andra handelskamrar, som finnas och som, därest vi nu obesett gå in på att ge detta lilla anslag, som också jag erkänner är litet, väl också kunna göra anspråk på liknande anslag? Jo, man vill icke tala om de andra handelskamrarna, därför att man vill reducera dessa 5,000 kronor till en så pass — förlåt paradoxen — stor bagatell, att ingen fäster sig vid det. Jag ber för min del att få understryka herr Janssons i Falun synpunkt, att detta är ingalunda en bagatell med hänsyn just till att det gäller en ny sak, om vars blivande omfattning vi icke veta något.

Eftersom man här dragit fram så många synpunkter till förmån för motionerna, kan jag kanske få komma med en liten synpunkt till förmån för utskottet, som jag tror förtjänar att beaktas i detta sammanhang. Tro ni, mina damer och herrar, verkligen, att det är så dåligt ställt inom den högre köpmansvärlden i de resp. handelscentra, som det här gäller — jag syftar här på den svenska sidan och kanske också i någon mån på utlandets sida — att man icke kan åstadkomma 3,000 kronor för London och 2,000 kronor för Paris, därest man verkligen anser, att detta är ett så utomordentligt behjärtansvärt ändamål, att det med all kraft bör främjas? Gå före med gott exempel i det fallet och kom sedan igen, när ni ha visat vad det hela egentligen skall mynna ut uti, så få vi pröva frågan på nytt.

Jag respekterar för min del tredje avdelningen för den försiktiga ståndpunkt, som den intagit, en ståndpunkt som vi också delat i utskottet. Vi göra klokt uti för dagen att följa utskottet, herr talman, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen först därå framställd proposition blev utskottets i mom. I:o gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Därefter gav herr talmannen rörande mom. II:o) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i sagda moment, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Lindskog, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 44 mom. II av utskottets förevarande utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande moment.

Punkterna 45—47.

Lades till handlingarna.

Punkten 48.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ang. avsätt-
ning till för-
säkringsin-
spektionens
fond.*

Härpå föredrogs *punkten 49*, angående avsättning till försäkringsinspektionens fond.

Därvid anförde

Herr Strindlund: Herr talman! Jag har jämte några andra utskottsledamöter antecknat en reservation vid denna punkt och jag vill därför helt kort be att få motivera densamma. Vad vi ha reserverat oss emot är utskottets förslag om förändrad tjänsteställning för vissa av de högre befattningshavarna inom försäkringsinspektionen, nämligen i vad avser tillstyrkandet av Kungl. Maj:ts förslag om att befattningen byrådirektör skall ändras till byråchefstjänst i 30:e lönegraden samt att befattningen som förste aktuarie likaledes skall förändras till byråchefstjänst i samma lönegrad, B 30. Dessutom ha vi i reservationen begärt, att en revisorsbefattning skall flyttas upp i lönegraden B 27.

Anledningen till att vi icke ha kunnat godkänna Kungl. Maj:ts och utskottets ståndpunkt har närmast varit lönenämndens yttrande över denna framställning från försäkringsinspektionen, som nu förnyats för tredje gången. Den har redan förut varit framförd icke mindre än två gånger, sista gången 1932. Lönenämnden har för sin del om denna framställning sagt, bland annat, att den ansåg det tveksamt under dåvarande förhållanden — det var 1932 — om man skulle gå till en sådan uppflyttning av dessa tjänstemän. Dessutom har den påpekat, att det vore fara värt, att en sådan löneplacering komme att medföra konsekvenser i fråga om löneförhöjningar, då det gällde andra befattningar i statstjänst.

Statskontoret har för sin del också instämt i det yttrande, som lönenämnden avgav. Lönenämnden har i år i anledning av den förnyade framställningen från försäkringsinspektionen anført, att några nya förhållanden icke inträtt, som motiverade, att den ändrade sin förut uttalade uppfattning.

Jag har för egen del kort och gott icke kunnat vara med om att man på detta sätt går emot dem, som hava att pröva löneplaceringen av de olika tjänstemännen inom förvaltningen, och att man lösrycker vissa och ger dem en löneplacering, som ansetts icke kunna tillstyrkas av dem, som närmast hava ansvaret för denna sak. Jag kan icke heller undgå att misstänka, att just vad lönenämnden påpekat om att man riskerar konsekvenser i detta fall är ganska allvarligt.

Det är därför, herr talman, jag här har antecknat en avvikande mening. Jag för min del har ansett, att statsutskottet bort följa det förslag, som i reservationen framförts, icke minst därför, att då skulle statsutskottet kunnat också hava handlat mera konsekvent än det nu gör. Vi komma inom kort litet längre ned på föredragningslistan till ett annat statsutskottsutlåtande, nämligen nr 78, där statsutskottets majoritet märkvärdigt nog går emot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om placeringen av vissa tjänstemän i löneställning och föreslår bifall till vad lönenämnden yrkat. Jag tycker, att statsutskottet hade bort handla så konsekvent, att åtminstone vid samma plenum man stött sig på samma auktoriteter i fråga om placeringen av tjänstemän.

Som frågan nu ligger och då jag icke fått majoritet inom utskottet för mitt

Ang. avsättning till försäkringsinspektionens fond. (Forts.)
förslag, anser jag meningslöst att framställa yrkande. Jag har dock ansett mig böra påpeka detta vid frågans behandling här i kammaren.

Häruti instämde herr *Magnusson* i Skövde.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 50.

Lades till handlingarna.

Punkterna 51 och 52.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53.

Lades till handlingarna.

Punkten 54.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 55*, angående extra utgifter, erhölls ordet av

Ang. det frivilliga livbåtsväsendet.

Herr **Lithander**, som yttrade: Herr talman! Det är en hemställan, som jag skulle be att få göra till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet. Det innebär mycket litet extra utgifter. Jag kanske rättare skulle hava hänfört det till punkten 35 rörande säkerhetsanstalter för sjöfarten. Men det gäller icke säkerhetsanstalterna såsom sådana utan statistiken. Det är nämligen så, att statistiken rörande lots- och fyrinrättningarna samt livräddningsväsendet omfattar endast staten. Tidigare har det varit även det frivilliga livbåtsväsendet, som anknutits till denna statistik.

Man bör hava en full bild av hur detta göres. Det får givetvis föras under olika kolumner och rubriker, så att man ser det för sig. Men här förrättas numera en insats, som visserligen icke kan jämföras med statens men som är av en mycket stor omfattning och i fråga om båtarnas antal ungefärligen rör sig om vad staten själv förfogar över. Då kan det ju vara berättigat, för att man skall få en riktig bild av det, att även detta medtages, detta så mycket mera som hela denna verksamhet sker i mycket intimt samband och samförstånd med myndigheterna.

Nästa år kommer att här i Sverige samlas en världskongress på detta område. Den hölls 1924 i London, 1928 i Paris, 1932 i Amsterdam i Holland, och 1936 skall den förläggas till Sverige. Även av den anledningen kunde det vara av intresse, att vi visa i vår officiella statistik, vad på detta område inom landet utföres.

Det är bara en värdsam hemställan till herr statsrådet om den saken, som jag skulle vilja göra.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 56.

Lades till handlingarna.

§ 7.

Härpå föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 63, i anledning av väckt motion om upphävande av sekreterares hos hushållningssällskap ställning såsom

Andra kammarens protokoll 1935. Nr 28.

självskrivnen ledamot eller suppleant i sällskapetets förvaltningutskott; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 8.

Ang. svenska fiskares befriande från viss avgiftsskyldighet å Bornholm.

Vidare föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 64, i anledning av väckt motion angående svenska fiskares befriande från skyldighet att erlägga viss avgift vid salubjudandet av lax i hamn å Bornholm; och yttrade därvid

Herr Hällgren: Herr talman och ledamöter av kammaren! De blekingska yrkesfiskarna ha aldrig varit några amatörfiskare, som stått vid insjöarna och metat abborrar, ej heller ha de drivit sitt yrke på det sättet som hävfiskarna, som vi kunna iakttaga från Norrbro. De hava i stället såsom nordiska vikingar i sina förr i världen öppna och med råsegel försedda båtar vid bedrivandet av sitt yrke och då det icke funnits någon fisk vid svenska kusten givit sig i väg tvärs över Östersjön till Danmark, Tyskland och andra Östersjöländer, därvid fångsterna försålt i de utländska hamnarna. Vid stormtillfällen ha förr många liv spillts på dessa fiskefärder, vilket emellertid icke avhållit dessa fiskare från att traditionsenligt göra som fäderna gjort, när det har gällt att bedriva sin näring på detta gamla sätt. När ingen fisk fanns att få vid den svenska kusten, hava de givit sig över till andra länders kuster. Som liten pojke hörde jag, hur min fader talade om besöken i de danska hamnarna och andra, såsom Memel, Libau och Riga m. fl. I de senare hava nu deras möjligheter att avsätta den fångade fisken stängts. Men intill sena tider har man bedrivit fiske vid ön Bornholm. Sillfisket har visserligen genom kringskärande motåtgärder från den danska sidan inställts i ganska stor utsträckning. Men ännu fortsätter man med att bedriva laxfiske vid ön Bornholm, där man får för avyttring av fisken söka sig in i de danska hamnarna på ön.

Genom införandet av denna tull från dansk sida av 80 öre per kilogram lax åstadkom man ett ganska stort missnöje bland våra fiskare nere i Blekinge och Skåne, så mycket mera som man här i landet icke har någon tull på färsk lax från andra länder. Jag vill erinra om, att den befolkningsgrupp det här gäller har en ganska liten inkomst. Jag har sifferuppgifter från min egen kommun. Bland 150 fiskare, ungefär hälften av fiskarstammen inom kommunen, höll sig medelförtjänsten för 1934 mellan 500 och 600 kronor. När folk med sådana inkomster skall leverera en lax exempelvis på 10 kilogram i en dansk hamn, få de erlägga en avgift av 8 kronor för en sådan fisk. Det är ganska kännbart för en befolkning med så små inkomster.

Jag talade på sin tid med utrikesministern i en föregående regering om saken. Han ställde sig ganska välvillig, då det gällde att försöka göra något härvidlag, men något resultat har jag ännu icke sett. Vidare har från fiskarorganisationens sida där nere genom länsstyrelsen inlämnats en liknande framställning. Det kan hända, att en sådan framställning har remitterats till fiskerikutredningen, men det har icke heller därifrån försports något yttrande i saken, åtminstone har icke något sådant offentliggjorts hittills.

Då vi vid riksdagens början fingo till oss utdelad berättelsen om vad sig i riket tilldragit, så meddelades där, att denna fiskerikutredning hade avslutat sitt arbete vid årsskiftet 1934—1935 och att den hade avlätit en hel del framställningar och utredningar. Men denna sak var icke nämnd i denna berättelse. När därtill kommer, att det har tillsatts en svensk delegation för nordiskt ekonomiskt samarbete, som skall verka för att befästa och utveckla det mellannordiska varuutbytet och nordens ekonomiska förbindelser i övrigt, så närde jag ett svagt hopp, att man skulle därigenom komma till ett resultat

Ang. svenska fiskares befriande från viss avgiftsskyldighet å Bornholm.

(Forts.)

även i denna fråga, som jag motionerat om. Jag kände mig sålunda föranlåten att, ehuru ensam, väcka denna motion i riksdagen.

Nu har jag i motionen givit ett uppslag, som jag tänkte skulle vara lättare att vid en blivande underhandling realisera, därför att jag har begränsat ärendet till att föreslå, icke att man borde slopa alla tullavgifter från dansk sida utan endast försöka få fram en undantagsbestämmelse, att svenska fiskare, som anlöpa dansk hamn på Bornholm och komma direkt från öppen sjö, skulle kunna få lämna sin fisk utan att erlagga den föreskrivna tullavgiften. Toldbestyrelsen i Danmark har möjlighet att lämna sådana lättnader beträffande danska fiskare. Om man åberopade sig på urminnes hävd, vad de svenska fiskarnas drivande av sin näring vid Bornholm beträffar, borde, tänkte jag, denna väg vara mera framkomlig. Kontrollen i detta fall ställer sig ju ganska lätt, då varje fiskebåt är försedd med fiskepass, som påskrivs i varje hamn, som denna fiskebåt anlöper. Man kan sålunda kontrollera, huruvida en fiskare kommer från svensk hamn eller fiskat i öppen sjö, då han landar vid någon dansk hamn på ön Bornholm.

Nu säger man, att man kan söka avyttra fisken i Sverige. Men det är en ganska lång väg till de svenska hamnarna. Vid rikliga fångster sker det visserligen på det sättet, att svenska uppköpare gå ut till Bornholm och hämta hem fisken. Men vid mindre fångster är det förenat med ekonomiska omkostnader för fiskarna att gå över till svensk hamn med fångsten.

Nu har jordbruksutskottet remitterat denna motion till kommerskollegium. Detta är ju ett ämbetsverk, som icke brukar vara känt för att, om jag så får uttrycka mig, tillstyrka vilka uppslag som helst från eventuella motionärens sida. Men kommerskollegium har i detta fall helt instämt i motionen och sålunda yrkat på, att frågan må komma under Kungl. Maj:ts prövning.

Vidare har jordbruksutskottet i sitt utlåtande uttalat sig helt och hållet till förmån för denna motion, så att, om man begränsar sig till att läsa utskottets utlåtande på sidan 5, får man ju den föreställningen, att det skall sluta med ett yrkande om bifall till motionen. Emellertid yrkar ju utskottet, att motionen skall till ingen åtgärd föranleda. Detta beror ju närmast därpå, att man anser, att frågan sammanhänger med fiskeriutredningen. Jag får också den upplysningen här, att denna fiskeriutredning alltjämt pågår, trots vad berättelsen om vad sig i riket tilldragit uppgiver. Under sådana förhållanden får man ju taga för givet, att man skulle kunna få frågan framlagd den vägen inför Kungl. Maj:t. I varje fall då utskottet förutsätter, att den i motionen berörda frågan utan skrivelse från riksdagen underställes Kungl. Maj:t, så får jag taga för givet, att jordbruksutskottet har förvissat sig om, att så kommer att ske. För min del får jag då betrakta detta som ett bifall till motionen, oavsett den tekniska delen av saken, huruvida en särskild riksdagsskrivelse avlåtes eller icke.

Jag har endast med detta yttrande velat understryka önskvärdheten av att Kungl. Maj:t allvarligt måtte taga upp denna fråga, då som jag hoppas den kommer under Kungl. Maj:ts prövning. Ty den är av stor betydelse för den befolkningsgrupp, fiskarebefolkningen uti Blekinge och Skåne, som det här gäller. Riksdagen lämnar ju anslag av allmänna medel till fiske på avlägsna farvatten på andra håll. Men det är icke fråga om något sådant här utan endast, att man i fortsättningen som hittills må ohämmat få driva sin näring där nere.

Med detta uttalande, herr talman, ber jag att få meddela, att jag ställer mig avvaktande till frågans vidare behandling. Det skulle vara oklokt att i detta läge ställa något annat yrkande, utan i stället vänta och se, huruvida något re-

Ang. svenska fiskares befriande från viss avgiftsskyldighet å Bornholm.
(Forts.)

sultat kommer att uppnås genom den framstöt, som här har gjorts i kammaren.

I detta anförande instämde herr *Bengtsson* i Norup.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 9.

Härefter föredrogs andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående åtgärder för anläggning av badinrättningar å landsbygden.

Utskottets hemställan bifölls; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 10.

Vid nu skedd föredragning av andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion angående införande av gemensamma måltidstimmar biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan, vilket beslut skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 11.

*Ang. vissa
ordinarie be-
fattningar vid
kommunikations-
verken
m. m.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten I.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten II, angående avlönings- och pensionsförmåner för vissa kvinnliga posttjänstemän.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 137, inom första kammaren av herr *Löfgren*, och den andra, nr 86, inom andra kammaren av fröken *Wellin* och fru *Eklund*, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att de avlönings- och pensionsförmåner, som tidigare — kungl. brevet till generalpoststyrelsen av den 4 juli 1926 och riksdagens beslut enligt dess skrivelse nr 384/1934 punkt 8 — bestämts skola tillämpas beträffande i tjänst varande förste postexpeditörer och postexpeditörer, skulle tillerkännas samtliga de kvinnliga tjänstemän i nämnda grader, som före den 1 juli 1925 genomgått av generalpoststyrelsen anordnad fackutbildning i posttelevkurs.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av berörda hemställan anförde

Fröken Wellin: Herr talman! Det föreliggande ärendet hör till de frågor, som tidigare hava varit föremål för statsmakternas prövning. Med den inställning, som utskottet har intagit till frågan nu i dag, tror jag, att jag kan säga, att den hör ihop med de frågor, som återkomma. Det är ju så, att frå-

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
gan vilar på en rättfärdig och rättvis grund, och därför anses den icke böra och kunna släppas.

Emellertid skall jag, i stället för att upptaga kammarens tid med en längre utläggning, på grund av det rikhaltiga material, som föreligger, be att få hänvisa till den motivering, som innefattas i motionen nr 86, avgiven av fru Eklund och mig, och i vilken motion även fru Nordgren, fru Gustafson och fru Gillner-Ringenson instämt. Jag skall vidare be att få hänvisa till det uttalande, som jag gjorde i kammaren, då frågan förra gången var föremål för kammarens prövning, nämligen den 17 maj 1933, och sålunda bespara kammaren en massa uttalanden i ämnet.

Däremot är det några rader i detta yttrande, som jag gärna vill få fogade till dagens protokoll. Jag skall därför be att få uppläsa desamma: »Nu har det emellertid lämnats en del kompensation till vissa av dessa kvinnliga befattningshavare, som genomgått den högre utbildningskursen, vilken före 1925 års beslut var gemensam för såväl män som kvinnor. Men när denna kompensation utdelades, så blev en del ställda utanför. Kompensationen sträckte sig nämligen endast till de befattningshavare, som den 1 juli 1926 innehade ordinarie tjänsteställning; de övriga blevo ställda utanför. Nu kan man ju icke säga annat än att när personer hava kostat på sig och nedlagt arbete för att förvärva en viss kompetens för att kunna nå en viss tjänsteställning och en viss lönestandard och sedan möjligheterna för dem klippas av på grund av ett beslut från myndigheternas sida, så ligger dock något rättfärdigt och rättvist i, att det gives dem någon ersättning eller vad jag har kallat kompensation för detta. Det är därför, som dessa framställningar hava gjorts och återkommit i olika former.»

Herr talman! För att understryka min principiella uppfattning om det rättvisa i den framställning, som här har gjorts, tillåter jag mig yrka bifall till motionen.

Häruti instämde herr *Arnemark* och fru *Eklund*.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten III*, angående viss ändring i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens affärsverk yttrade

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till min motion.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till motionen II: 192; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkten IV, angående uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare vid postverket och statens järnvägar.

I en inom andra kammaren av herr *Arnemark m. fl.* väckt motion, nr 283, hade föreslagits, att riksdagen måtte medgiva, att postassistent vid postverket, kontors- skrivare och ritare vid statens järnvägar, som innehaft löneklass 19 stations- i 6 år och uppnått en levnadsålder av 45 år, skulle komma i åtnjutande av lön efter närmast högre löneklass.

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)

Utskottet hemställde, att förevarande motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr Arnemark: Herr talman! I egenskap av motionär skall jag be att få redogöra något för de skäl, som ligga till grund för motionen nr 283 i denna kammare. Motionen går ut på att postassistenter vid postverket, stations- och kontorsskrivare ävensom ritare vid statens järnvägar, som innehaft högsta löneklassen i sin lönegrad — nämligen den 15:e — i 6 år och dessutom nått 45 levnadsår, skulle tillerkännas ett extra ålderstillägg genom uppflyttning i närmast högre löneklass. Den löneförbättring, som det rör sig om, är å G-ort 372 kronor och å A-ort 300 kronor per år. Det är alltså fråga om en blygsam löneförbättring.

De befattningshavare, det här är fråga om, inneha befattningar, som tidigare betraktats som rekryteringsbefattningar till högre tjänster. Man kräver också därför av aspiranterna till dem studentexamen eller annan formell kompetens därmed jämförlig. Man kräver även, att de skola genomgå dryga av respektive verk anordnade fackkurser, innan de anställas och erhålla lön. De ha tidigare betraktats som gradpasserare till tjänster ovanför 15:e lönegraden. Ända fram till början av 1920-talet erhöll också i regel dessa tjänstemän befordran efter 10 högst 15 års tjänst i rekryteringsgraden.

Det avlöningsreglemente, som vi för närvarande ha vid kommunikationsverken, kom till genom beslut av riksdagen 1919 och förarbetet gjordes ännu tidigare. Att på den tiden här ifrågavarande tjänster alltjämt betraktades som gradpasserartjänster lider det intet tvivel om. Det bestyrkes för övrigt av det uttalande, som kommunikationsverkens lönekommitté gjorde i samband med lönegradsplaceringen av stationsskrivare och kontorsskrivare. Kommittén uttalade nämligen, »att de vid unga år erhålla sina befattningar och i regel kunna erhålla befordran till högre avlönade tjänster». Att detta betraktelsesätt var avgörande för lönesättningen, därom vittnar icke minst den omständigheten, att den förbättring i fråga om slutlönen — jag talar i detta fall om slutlön, därför att det är fråga om äldre tjänstemän — som uppkom genom 1920 års avlöningsreglemente, både relativt och absolut sett var minst just för dessa grupper. Vi ha i motionen anført en del siffror, som belysa detta förhållande. Jag skall icke trötta med att nu upprepa dem, men jag skall be att få anföra ett par siffror för några större personalgrupper utöver de i motionen angivna för att ytterligare belysa saken. Om man håller sig till slutlönen å A-ort — jag tar lönen på A-ort, därför att denna måste betraktas som grundlön — visar det sig, att 1920 fick stationskarl 345, lokomotiveldare 435, lokomotivförare 465, bvråassistent 540 kronor mera per år än tidigare, medan stationsskrivare fick endast 240 och postassistent 260 kronor i förhöjning.

Genom omständigheter, som det skulle föra för långt att nu gå närmare in på — omständigheter som befattningshavarna under alla förhållanden icke ha någon skuld i — stoppades för dessa tjänstemän möjligheterna till befordran och därmed åtföljande löneförbättring fram på 1920-talet i sådan utsträckning både vid posten och järnvägen, att 15:e lönegraden hotar att bli icke endast rekryteringsgrad utan även slutgrad för ett mycket betydande antal tjänstemän, och för de få, som verkligen lyckas uppnå befordran, sker detta först vid hög ålder. Medan befordran från stationsskrivare till förste stationsskrivare vid statens järnvägar omkring 1920 erhöles vid i medeltal 37 levnadsår och 14 tjänsteår, finner man exempelvis, att 1934 levnadsåldern stigit till 47 och tjänsteåren till 26. Vid postverket te sig förhållandena för postas-

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
sistenterna minst lika mörka, ja, jag skulle vilja göra gällande, ännu mörkare än vid statens järnvägar. Tyvärr måste man också räkna med att befordringsförhållandena i stället för att förbättras ytterligare komma att försämrans.

Det är då ganska naturligt, att de tjänstemän, som drabbats av detta öde, vända sig till statsmakterna med sina bekymmer. Upprepade gånger ha vederbörande personalorganisationer gjort framställningar i saken, men hittills icke mött någon större förståelse hos de myndigheter, som yttrat sig i saken. Det enda undantaget härvidlag är generalpoststyrelsen, som 1928 skrev till Kungl. Maj:t och hemställde om en löneförbättring åt de äldre postassistenterna, ungefär sådan som vi nu föreslå i vår motion. Generalpoststyrelsen ville ha förslag i saken redan till 1929 års riksdag. Men framställningen skickades som så många andra till 1928 års lönekommitté, där den låg några år utan att tagas under behandling. Det är därför rätt så egendomligt att i utskottsutlåtandet finna generalpoststyrelsen med bland dem som nu avstyrkt.

Den omständigheten skall jag be att få gå en liten smula in på, ty det kan nog sättas i fråga, om verkligen generalpoststyrelsen avstyrkt eller icke. I det yttrande, som den senast avgav över någon dylik framställning, yttrar den, sedan den lämnat en historik över frågans tidigare faser, ordagrant följande: »Med hänsyn till den ståndpunkt, statsmakterna sålunda in i det sista intagit till framställningar av här ifrågasvarande art, anser sig generalpoststyrelsen icke kunna nu understödja den föreliggande framställningen.» Detta yttrande har departementschefen och statsutskottet tydligen ansett vara avstyrkande. Men kan man kalla detta ett avstyrkande? Man kan visserligen icke kalla det tillstyrkan. Riktigast är det nog att uppfatta yttrandet så, att generalpoststyrelsen, utan att ändra mening i sak, böjer undan för tillfället för det hårda motståndet hos statsmakterna.

Järnvägsstyrelsen säger alltid konsekvent nej till dylika framställningar av ekonomiska skäl. Lönenämnden vill inte ha någon åverkan på lönesystemet. Den hänvisar till konsekvenserna och anser i likhet med de hörda myndigheterna, att prövningen bör anstå till dess en mera allmän revision av avlöningsreglementet äger rum. Departementschefen säger i kungl. propositionen 111, sid. 14, att statsfinansiella hinder föreligga och att här icke förefinnas de *alldeles särskilda* skäl, som skulle påkalla någon löneändring.

Nu vill jag för min del allvarligt ifrågasätta, om verkligen icke alldeles särskilda skäl *numera* föreligga för att göra en åtgärd, sådan som den vi föreslagit i vår motion, både befogad och försvarlig. För att nu icke tala om, att den vore förenlig med rättvisa och billighet gentemot de befattningshavare det gäller.

Jag vill i detta sammanhang bringa i erinran, att riksdagen redan år 1925 vidtog en likartad anordning beträffande en annan kategori befattningshavare vid kommunikationsverken, lokomotiveldarna — på betydligt lindrigare villkor för övrigt, än vad vi föreslå i vår motion. De skäl, som förestavade detta riksdagens beslut, voro, att lokomotiveldarna placerats relativt lågt på löneskalan, när det varit vanligt, att de efter 8 å 10 år befordrades till lokomotivförare, men att befordringsmöjligheterna efter 1920 avsevärt försämrats och väntades bliva ytterligare försämrade.

Att »gradpasseraresynpunkten» även inverkat vid här ifrågasvarande 15-gradstjänstemans löneplacering, torde vara absolut obestriddigt. Då statsutskottet i sitt utlåtande nu säger, att det »i likhet med motionärerna uppmärksammat, att dessa befattningshavares befordringsmöjligheter blivit i hög grad försämrade» — jag har här citerat utskottet ordagrant — kan jag för min del icke finna annat, än att statsutskottet även hort komma fram till samma slut

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
nu beträffande 15-gradstjänstemännen, som utskottet kom till 1925 beträffande lokomotiveldarna. Nu invändes det, förmodar jag, att man inte kan bifalla en enskild motion, när de hörda myndigheterna avstyrkt. Men det var just, vad som gjordes 1925, då det var fråga om lokeldarna. Löneförbättringen för dem tillkom efter en enskild motion i denna kammare. Järnvägsstyrelsen och kommunikationsverkens lönenämnd hade avstyrkt. Departementschefen hade icke tagit upp framställningen från personalen. Trots detta tillstyrkte den gången ett praktiskt taget enhälligt statsutskott en enskild motion om löneförbättring åt lokomotiveldarna. Men i år avstyrker ett enhälligt statsutskott vår motion endast med hänvisning till myndigheternas avstyrkande yttranden och tager då också naturligtvis med generalpoststyrelsen, som sålunda nu får figurera som motståndare mot en förbättring, om vilken den själv hemställt för sju år sedan och som givetvis är mera befogad år 1935, än den var 1928, då man skrev till Kungl. Maj:t, alldenstund förhållandena nu ytterligare försämrats för de tjänstemän det gäller.

Herr andre vice talman, varför jag i detta sammanhang dragit in lokeldarnas löneförbättring, är icke beroende på att jag på något vis missunnar dem den förbättring, de fingo 1925. Tvärtom anser jag, att det var rättvist och skäligt. Orsaken, varför jag återopet och jämfört, är, herr andre vice talman, helt enkelt den, att jag funnit förhållandena fullt analoga för de befattningshavare, som genom vår motion föreslås erhålla en likartad förbättring. Analogien är för övrigt fullständigt för handen även beträffande de hörda myndigheternas inställning. Det är först framme i statsutskottet, som likheten tar alldeles slut. Jag har vidare gjort denna jämförelse, herr andre vice talman, därför att jag anser, att vad som i en dylik fråga var rätt och riktigt 1925, icke bör vara alltför oriktigt 10 år därefter. Därför vill jag också innerligen hoppas, att sista ordet i saken icke säges i dag, då riksdagen sannolikt följer statsutskottet och avslår motionen. Frågan är nog i likhet med den av fröken Wellin nyss berörda av den art, att den säkert kommer igen.

Inför frågor som denna anföres numera ideligen: saken bör anstå till dess en mera allmän revision av avlöningsreglementet äger rum. Så har det hetat nu i över 10 år beträffande denna och andra frågor, som ha med avlöningsreglementet för kommunikationsverken att göra. Detta reglementet har nu gällt i över 15 år och är säkerligen i behov av en översyn på åtskilliga punkter i en snar framtid. Nu frågar jag: är det måhända tanken på en snart förestående översyn av detta slag och att frågan kan tagas upp i detta sammanhang, som gör, att utskottet nu har behandlat frågan så knapphändigt? Jag kan icke neka till att jag är litet nyfiken på denna punkten.

Får man emellertid icke upp frågan till grundlig prövning snart i dylikt sammanhang, då nödgas jag vädja, värdsamt och enträget, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet att välvilligt låta pröva saken på nytt, om verkligen icke numera de särskilda skäl dock kunna anses föreligga, som påkalla en snar förbättring för dessa befattningshavare i den omfattning, som i motionen skisserats, i likhet med vad som skedde för lokeldare 1925 och som för övrigt skett vid denna riksdag av samma motiv och i samma former beträffande vissa militära befattningshavare.

Till sist, herr andre vice talman, vill jag säga, att jag visserligen förstår, att det lönar sig föga att yrka bifall till motionen, men att jag i alla fall gör det såsom ett understrykande av det sakligt berättigade, det skäliga och rättvisa i dess hemställan.

Jag ber därför, herr andre vice talman, att få yrka bifall till den av under-tecknad m. fl. väckta motionen nr 283.

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)

I detta anförande, under vilket herr andre vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herr *Ossbahr*, fröken *Wellin* samt herrar *Lundqvist* och *Lithander*.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag skall försöka fatta mig mycket kort, men jag måste säga några ord redan med anledning av att jag fått mig tillsänt nr 16 år 1935 av Svensk trafiktidning, där det finns ett öppet brev till mig, vari frågas, hur jag och utskottet i gemen kunnat läsa ut, att generalpoststyrelsen har avstyrkt ifrågavarande framställning. Jag skall då be att få hänvisa intresserade till Kungl. Maj:ts proposition nr 111 sid. 13, till den sammanfattning, som där förekommer omedelbart före departementschefens eget yttrande. Där står just, vad vi ha citerat i utlåtandet. Det står precis samma ord. Herr Arnemark och andra kunna väl ändå icke komma ifrån, att när det från departementets sida har givits denna tolkning och utskottet dessutom vid sin prövning funnit, att generalpoststyrelsen åtminstone nu har avstyrkt förslaget, så hava vi icke haft någon särskild anledning att forska efter de skäl, som förelegat för dess ståndpunkt. Det är ju på det sättet, som herr Arnemark här framhöll, att generalpoststyrelsen tidigare gjort framställningar i saken utan resultat, varför den denna gång tydligen icke ansett det löna sig att komma med saken annat än i ett större sammanhang. Men att vår tolkning av vad som i denna fråga förekommit skulle vara så oegentlig, som herr Arnemark vill göra gällande, kan jag icke förstå, när det förhåller sig på det sätt, som jag här sökt skissera.

Jag har den uppfattningen — det vill jag gärna säga ut — att så lång tid, som det nuvarande lönereglementet har varit gällande för ett så omfattande komplex av företag, som ju affärsverken sammantagna utgöra, är det klart, att det har kommit att bli mer eller mindre omodernt. Därför kan det vara skäl i att man finge fram en översyn av det hela, däri är jag fullt ense med herr Arnemark. Och jag vill därvidlag rikta den uppmaningen till vederbörande intressenter, att de försöka komma sams om saken, så att man verkligen kan få fram denna omprövning, som varit utlovad under så många år, och som även av andra skäl är ganska behövligen. Men om man skall gå till väga på det sätt, som här är föreslaget, d. v. s. taga en speciell grupp då och en annan grupp då, så kunna ni, mina damer och herrar, vara fullkomligt övertygade om att det kommer att dröja ytterligare femton år, innan detta reglemente sättes ur kraft. Som jag ser saken — jag talar enbart för mig själv — är det ett rent intresse för den personal, det här gäller, att för sin egen skull icke komma traskande patrullo den ene då och den andre då utan försöka få fram en översyn av det hela. Jag anser, som sagt, detta för egen del vara befogat med hänsyn till den långa tid, som det nu gällande reglementet varit i kraft.

Men sedan är det också slut med mitt delvisa instämmande med herr Arnemark. Herr Arnemark åberopade här ett skäl, som jag tidigare många gånger hört anföras både här i riksdagen och på andra ställen, icke minst i tidningspressen, nämligen att eftersom stationskarlsgruppen fått 345 kronor mera än tidigare, så borde de övriga grupperna få en proportionell förhöjning. Emot detta måste jag för min del på det bestämdaste reagera, liksom jag tidigare reagerat däremot, ty jag håller icke på den princip, som herr Arnemark här tydligen gjort sig till målsman för. Då skulle man nämligen komma att intaga den ståndpunkten, att de avlöningsbestämmelser, som tidigare gällde, med sina ofantligt låga löner för de lägsta grupperna, vore tillfredsställande. Ty om man höjer lika mycket hela vägen, så är det klart, att avståndet blir precis detsamma som tidigare. Alla erkänna dock, att de lägsta grupperna den

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverket m. m. (Forts.).
gången voro underbetalda, och jag tror, att man skulle komma till ungefär samma uppfattning nu, därest man gav sig tid att verkligen ingående pröva, huru det förhåller sig. Jag kan alltså för min del icke annat än bestämt taga avstånd från herr Arnemarks tes, att om vi öka de lägre befattningshavarnas löner med 345 kronor, så måste vi i all rimlighets namn öka lika mycket hela vägen. Det resonemanget håller icke, och det går icke att driva det inför riksdagen med anspråk på att samtidigt hålla sig till vad sant och riktigt är i fråga om avvägning av lönebeloppen. Därför har jag i detta sammanhang velat säga ifrån, att jag icke kan dela herr Arnemarks uppfattning på denna punkt.

Sedan komma vi till en annan punkt, där jag också hyser en avvikande mening. Herr Arnemark åberopade — vilket har skett många gånger tidigare från denna plats — det prejudikat, som riksdagen gav, jag tror 1925, i fråga om eldargruppen, och säger, att här är det precis likadant med stationsskrivargruppen. Ja, är det så alldeles säkert det, herr Arnemark? För min del skall jag be att få anmäla ett stilla tvivel om att det förhåller sig så. Beträffande eldargruppen var det ju så, att de hade som enda befordringsmöjlighet att bli lokomotivförare. Nu vill jag fråga herr Arnemark: förhåller det sig på exakt samma sätt med stationsskrivargruppen? Är det icke i stället så, att denna grupp har många flera möjligheter till befordran, än vad lokeldarna hava? Jag håller dock med om att för denna grupp just nu befordringsutsikterna äro dåliga. Jag är icke alldeles bortkommen i fråga om det nu gällande, visserligen ganska krångliga löneordning, och så mycket vet jag, att nog ger det åtskilligt flera möjligheter i fråga om löner och löneuppflyttningar, än vad som på sin tid gällde för eldargruppen; det vidhåller jag bestämt.

Sedan kan jag kanske få anförtro till kammarens protokoll en annan sak. Det är den, att det här som exempel anförda beslutet beträffande eldarna byggde på det faktum, att enskilda arbetsgivare den gången hade gått med på en bestämmelse av ungefär samma innehåll som den, som sedan på statsutskottets förslag beslöts av riksdagen beträffande statens järnvägars lokomotiveldarepersonal. Man ansåg den gången, att eftersom eldarna icke hade mer än en enda befordringsmöjlighet, borde staten behandla dem likadant, som man redan gjort vid några av de enskilda järnvägarna — jag skall icke nämna vilka. Men faktum är, att det kanske varit svårare — det vågar jag säga nu tio år efteråt — att få igenom denna motion beträffande eldarna, om det icke varit så, att i statsutskottet suttit någon förvaltningschef vid enskilda järnvägar, vilken i egenskap av privat arbetsgivare varit med om att bevilja samma förmåner för sina egna underlydande. Och man kunde naturligtvis icke handla annorlunda såsom riksdagsman än som verkställande direktör.

Jag lovade att vara kortfattad, och jag vet icke, i vad mån jag lyckats hålla det löftet. Men jag skall, herr talman, inskränka mig till vad jag nu sagt och anser mig med det sagda hava motiverat ett bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundqvist: Herr talman! Jag fäste mig vid att utskottets ärade ordförande förklarade sig kunna fatta sig ganska kort. Det lyckades han också med; men jag skulle nästan tro, att han hade full anledning att icke alltför mycket fördjupa sig i den här frågan. Eftersom vi hava litet tid kvar i dag, skall jag emellertid våga mig på att söka locka upp herr Anderson i Råstock ännu någon gång. Jag är nämligen icke så rädd för åskorna från »Råstock», som någon på Skånebanken tidigare i dag sade sig vara.

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverket m. m. (Forts.)

Utskottets ärade ordförande gjorde här vissa jämförelser mellan 1925 och nu. Jag tror för det första, att herr Anderson nog missförstod herr Arne-
mark, då han talade om den skillnad i lönehöjning, som givits åt de olika
grupperna. Jag tror icke, att herr Arne-
mark på något sätt ville göra gällan-
de, att den lägre personalen hade fått för mycket. Han endast konstaterade
— och det är ett faktum, som vi alla måste erkänna — att vid den sista löne-
regleringen dessa femtondegradstjänstemän fingo en mycket blygsam för-
höjning, och att detta av kommitterade motiverades med att lönegraden var
en rekryteringsgrad, och att dessa tjänstemän hade utsikt att få befordran,
naturligtvis då också inom någorlunda rimlig tid, såsom fallet tidigare varit.
Detta alltså om detta.

Vad sedan rör lokomotiveldarna av 1925, så är jag också den siste att vilja
på något sätt reagera emot den förbättring, som dessa då erhöilo. Jag skulle
för min del även i dag med nöje hava skrivit under en motion gående ut på
den förbättring, som då föreslogs, om denna icke redan blivit av riksdagen
beviljad. Men om jag har den uppfattningen, så måste jag verkligen fråga
mig, huru det överhuvud är möjligt att i dag i föreliggande fråga ställa sig
på den ståndpunkt, där ett enhälligt statsutskott står. Av handlingarna i
målet framgår det ju, att den motivering, som 1925 anfördes för nödvändig-
heten att göra någonting, var i stort sett den, att befodringsmöjligheterna
hade så begränsats, att levnadsåldern i den obefordrade graden hade allt mer
ökats liksom också tjänsteåldern inom den obefordrade graden. Om vi skola
kalla eldarna för obefordrade, lämnar jag därhän. Det står även i den motion,
som då väcktes av den nuvarande ärade departementschefen, vilken vi för när-
varande hava nöjet se i kammaren, att åldern för dessa eldare, innan de hade
utsikt att få befordran, hade stigit till bortåt 39 å 43 år och deras ordinarie
tjänstetid till 17 å 21 år. Mina herrar, för den grupp av befattningshavare,
som beröres i vår motion, ställa sig motsvarande siffror vid det sista årsskif-
tet så, att om jag tar stationsskrivare, medelåldern för dessa vid befodrings-
tillfället var under år 1934 47 år och medelåldern i tjänsten 26 år. De ut-
nämningar, som ägt rum under innevarande år, hava skett vid en genom-
snittlig levnadsålder av 51 år och en tjänsteålder av 27 år. Här äro alltså
både levnadsålder och tjänsteålder betydligt högre, än vad man räknade med
för lokeldarna, när man fick riksdagen att gå med på denna i och för sig
mycket blygsamma och fullt berättigade förbättring.

Jag måste alltså säga, att för mig förefaller det fullkomligt obegripligt,
att man 1925 kunde intaga den ståndpunkten att gå med på förbättring, och
i år, då det gäller befattningshavare, som hava det ännu sämre i fråga om
befodringsmöjligheter än vad då var fallet, intaga en diametralt motsatt
uppfattning. Såvitt jag förstår är det minst lika starka skäl, som i år tala
för ett bifall till den föreliggande motionen som år 1925. Och jag vill gärna
hava uttalat här i kammaren, att ingen må förvåna sig över att alla de be-
fattningshavare, som det här gäller, känna sig icke bara förvånade utan ock-
så i allra högsta grad förbittrade över det sätt, på vilket statsmakterna anse
sig kunna behandla denna grupp och de framställningar, som den har gjort
år efter år, praktiskt taget under ett helt decennium. Ingen må heller förvå-
na sig över, om dessa statstjänare hava litet svårt att förstå och se rättvisan
i riksdagens behandling av olika befattningshavargrupper.

Det är klart, att man ser på frågor sådana som denna med något olika ögon,
därest man sitter som en enkel ledamot av kammaren, eller om man samtidigt
sitter vid Konungens konseljbord. Jag kan sålunda i viss mån förstå, att
Kungl. Maj:t på föredragning av den nuvarande departementschefen Leo har
intagit en annan ståndpunkt än den, som 1925 intogs av motionären Leo. Men

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
 vad jag har oerhört svårt att förstå är statsutskottets hållning och främst hållningen hos de ledamöter av utskottet, som varit med under alla dessa tio år och alltså för tio år sedan efter framställning i en enskild motion föreslagit en förbättring men nu gå en diametralt motsatt led. Den hållningen kan jag under inga förhållanden förstå.

För övrigt tycker man ju, att det är ganska beklämande att se, huru statsmakterna handhava lönefrågor sådana som denna. Här erkänner statsutskottet, mina herrar, att en bestämd förändring till det sämre har ägt rum, men man anser sig naturligtvis icke kunna tillstyrka motionen. Man har icke ens — och det finner jag vara mycket beklämande — velat uttala sig för att Kungl. Maj:t äntligen skulle taga upp denna fråga och söka få en rättelse till stånd, antingen på de partiella reformernas väg, som tidigare tillämpats, eller också genom att taga upp hela frågan till ingående prövning. Det kan ju i alla fall taga litet på nerverna på berörda anställda att på detta sätt tio år efter varandra framställningar bara avvisas med en kall gest, en förklaring, att frågan skall tagas upp i ett annat och större sammanhang. Men man får aldrig se något som helst försök från statsmakternas sida att själva taga detta initiativ.

Jag anser naturligtvis, att en ändring här är önskvärd och berättigad ur *befattningshavarnas* synpunkt. Men jag tvekar icke, herr talman, att säga, att förbättringen på denna punkt är angelägen icke minst ur *statens egen* synpunkt. Det kan icke vara lyckligt att låta det fortsätta, som om ingenting hänt, såsom hittills varit fallet. Därför tillåter jag mig att rikta en mycket enträgen hemställan till regeringen att på den ena eller andra vägen söka komma till rätta med de missförhållanden, som här faktiskt föreligga, vare sig man sedan vill taga upp hela lönefrågan och söka få den löst i dess helhet eller, om man icke anser sig kunna göra det, man liksom tidigare söker gå de partiella reformernas väg.

Jag har velat uttala detta; och eftersom ett yrkande här framställts om bifall till denna motion, ber jag också, herr talman, att få instämma i detta yrkande.

Herr *Sandström* instämde häruti.

Herr **Eriksson** i Stockholm: Herr talman! Den föregående ärade talaren började sitt anförande med en förhoppning att statsutskottets ärade ordförande skulle få anledning att på nytt gripa in i debatten. Möjligen anser han väl då, att jag, som nu kommer, är en något ovidkommande part, eftersom jag visserligen tillhör statsutskottet, men dock icke den avdelning av utskottet, som ju närmast haft att behandla denna fråga. Då jag emellertid under årens lopp har haft åtskilligt att göra med lönefrågor för statens befattningshavare och speciellt med kommunikationsverkens befattningshavares lönefrågor, är det ju ganska självfallet, att jag anser mig hava en viss skyldighet att även uppträda i denna debatt.

Nu vill jag ge de båda representanterna för motionärerna, som hava yttrat sig i denna fråga, ett erkännande av det berättigade i deras allmänna synpunkter, att befodringsförhållandena för särskilt kommunikationsverkens stora personalgrupper under de senare åren eller det senaste årtiondet ha varit betydligt sämre än förhållandena tidigare varit, d. v. s. de förhållanden, med vilka man räknade, när löneregleringen genomfördes. Men om detta är sant, när det gäller femtonde lönegraden, d. v. s. stationsskrivare, postassistenter och telegrafassistenter, är det med ännu större fog samt för dessa stora grupper av personal, som jag närmast representerar, stationskarlar, brevbärare och därmed jämställda. Denna fråga ligger alltså till på det sättet, att man kan icke,

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.) som också statsutskottets ärade ordförande med tillräcklig klarhet framförde, lösa den separat för en enda grupp, utan man måste taga upp saken i ett större sammanhang. Det är berättigat, att man gör något åt lönefrågorna för särskilt kommunikationsverkens befattningshavare, att man reviderar lönebeloppen särskilt med hänsyn till den av den förste ärade talaren i denna debatt framhållna gradpasseringen, som påverkade lönesättningen, när denna genomfördes för mer än femton år sedan. Numera, när denna gradpassering icke längre förekommer, är det nödvändigt att man gör en omräkning av lönerna, men det kan icke ske för en enda grupp, utan den frågan måste tagas upp för alla de grupper, som beröras därav. Jag skulle tro, att man får tolka statsutskottets ståndpunkt i den nu föreliggande frågan närmast som uttryck för dess uppfattning att det är omöjligt att komma fram på de partiella reformernas väg. Lokeldarefrågan är en separat företeelse i detta fall, som man sålunda icke kan göra något större eller mera av än vad den egentligen är värd. Skall man här taga upp frågan ur den synpunkt som motionärerna vilja, måste man framför allt tänka på de stora grupper av den verkligt obefordrade personalen, som jag nyss angav.

Nu förstår jag ju, att man kan säga, som herr Lundqvist, att de personalgrupper vid de olika verken, som äro berörda av den lönefråga, som upptages i denna motion, äro förvånade över statsmakternas hållning, ja, förbittrade, som han uttryckte sig, och att det tar på nerverna i längden. Ja, herr talman, jag är villig att underskriva detta hårda omdöme, men jag vill säga, att detta omdöme är säkerligen enligt mitt förmenande mera berättigat, när man kommer till helt andra personalgrupper än dem som äro placerade i femtonde lönegraden. Herr Lundqvist framförde en del siffror, han talade om befodringsåldern för vissa grader vid statens järnvägar, där man ju numera får räkna med, att stationsskrivare, som befodras till högre tjänsteställning och då närmast till förste stationsskrivare- eller bokhållaregraden, inneha en ålder av 45 å 50 år, skulle jag tro.

Jag skall tala om en liten sedelärande berättelse ur livet. Det förekommer inom stationskarlsgruppen befodringar till konduktörer och till stationsförmän, bara för att nu nämna ett par exempel. Under förra året utfärdade vederbörande vid statens järnvägars första distrikt — det distrikt där den ärade talaren på Stockholmslänsbänken är förste trafikinspektör och sålunda har en hög befälstjänst; han är sålunda fullt underkunnig om riktigheten av vad jag här säger, och jag ser han nickar på förhand bifall, han vet sålunda ungefär vad jag kommer att säga — en kungörelse angående insändande av ansökningar för deltagandet i en utbildningskurs till stationsförmän, och det förut-sattes därvid, att man skulle icke få vara mer än 40 år för att komma med i kursen. Detta ändrades visserligen litet till under hand, så att åldern höjdes till 45 år. Det var då en av mina kamrater i Värtan, ett trafikbiträde, som skrev i sin ansökan, att han under de senaste 15 åren hade anmält sig som sökande till alla de kurser som förekommit, men att han icke kommit med hittills, ty han hade varit för ung, och det skulle då vara ganska märkligt, om han nu skulle anses vara för gammal. Han fyllde nämligen under år 1934 femtio år. Jag vet icke, om det var denna motivering eller något annat som var avgörande, men alltnog, han kom med i utbildningskursen. Men herr förste trafikinspektören på fjärde trafiksektionen vet säkerligen, att när man gått igenom en utbildningskurs till förmän, är man icke därmed utnämnd, och jag skulle tro, att det kanske dröjer fem eller sex år, innan denna person blir utnämnd till stationsförmän.

Sådant är förhållandet inom alla grupper, som jag kan anses representera, och de siffror sålunda, som herr Lundqvist i detta avseende framförde, vilka

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
givetvis i och för sig äro att beklaga, imponera icke precis på mig, ty de äro likadana i vilken som helst annan grupp, som man här vill taga upp. Härav framgår det berättigade i det som jag sade förut och som för övrigt såväl statsutskottets ordförande som de båda motionärerna sagt, nämligen att denna fråga om en annan löneställning för de grupper, som tidigare hava räknat med befordran, måste tagas upp i ett sammanhang och lösas i hela sin vidd. Jag menar sålunda, att det tjänar icke så mycket till att man i detta avseende nu söker sak vare sig med den departementschef, som såsom motionär 1925 hade bättre lycka än motionärerna 1935, eller med statsutskottet, utan jag tror att det är nödvändigt, att dessa befälsgrupper i femtonde lönegraden få söka ernå samarbete med dem som ligga nedanför, för att man äntligen så att säga skall kunna få håll på detta motstånd och få upp lönefrågan i hela dess vidd till en debatt och till en lösning.

Medan jag har ordet, måste jag också säga ett par ord till den förste ärade talaren i denna debatt, som ju med exempel ville visa, att den lönerreglering, som genomfördes med giltighet från den 1 juli 1920, var särskilt ogynnsam för dessa grupper, stationsskrivare och kontorsskrivare vid statens järnvägar, post-assistenten och telegrafassistenten, och han visade ju detta med att anföra de löneökningssiffror, som förekomma för olika befattningshavargrupper. Men han glömde i det sammanhanget att omnämna en mycket viktig sak, nämligen att den löneskala, som gällde exempelvis när det nuvarande avlöningsreglementet utarbetades, såg helt annorlunda ut just för dessa grupper än för andra grupper av befattningshavare i statens tjänst, i det att tidsperioden från tillträdet av begynnelselönen till tillträdet av slutlönen var betydligt längre än för andra grupper. För andra grupper gällde i allmänhet redan då, att högsta lönen erhöles efter 12 års tjänst, men för stationsskrivargruppen var skalan 15 år, och för postassistenter, vill jag minnas, uppnåddes slutlönen först efter 18 års tjänst. När man alltså hade att i det nya lönesystemet genomföra en likvärdighet i detta avseende, d. v. s. att träffa en sådan anordning, att löneskalan skulle hela tiden byggas på 12 års tjänst mellan begynnelselönen och slutlönen, är det ganska självfallet, att man för denna långa skala måste göra en sammanpressning om jag så får säga, som verkade på det sättet, att förhöjningen i begynnelselönen blev dubbelt så stor för just denna grupp som för någon annan grupp, medan förhöjningen av slutlönen blev den som han här framförde. I praktiken betydde sålunda denna omarbetning av skalorna, att vederbörande befattningshavare nådde slutlönen betydligt tidigare än förut, och det glömde den ärade talaren att omnämna i detta sammanhang. Detta faktiska förhållande gör emellertid, att man måste vara litet försiktig, även när man använder siffror.

Jag vill icke förlänga debatten. Jag skulle icke alls hava gått upp för att yttra mig efter det anförande, som statsutskottets ärade ordförande höll, om jag icke ansett mig vara därtill nödd och tvungen med anledning särskilt av det senaste inlägget närmast före mig. Jag ber emellertid, herr talman, att få instämma i det yrkande som framställdes av herr Anderson i Råstock, men jag gör det med den förhoppningen, att såväl de motionärer, vilkas motioner vi nu behandla, som de andra, som hava att representera personalen vid kommunikationsverken, skola åstadkomma ett samarbete med resultat, att vi få denna fråga ur världen. Men detta kan icke ske på annat sätt än att man genomför den omarbetning av avlöningsbestämmelserna, som ju för 7 år sedan igångsattes, och i vilket avseende två eller tre stora betänkanden ligga någonstans i Kungl. Maj:ts kansli. Det är nödvändigt att man plockar fram dessa betänkanden och söker få fram ett beslut, och i det sammanhanget tror jag också, att man skall försöka åstadkomma en lösning även beträffande denna detalj.

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
Det föreligger sålunda icke, herr talman, någon stor motsättning mellan mig, som företrädare för denna uppfattning, och motionärerna i själva sakfrågan, utan det gäller allenast tillvägagångssättet för lösningen.

Som jag förut nämnde, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundqvist: Herr talman! Jag tror, att det är ganska värdefullt att vi på detta sätt i alla fall lyckats från statsutskottets sida få ett något fylligare uttalande än det, som fanns i utskottets utlåtande. Jag vill för min del gärna uttala ett personligt tack för de uttalanden, som här blivit gjorda både av utskottets ärade ordförande och av den senaste representanten för utskottet. Jag beklagar endast att man icke i själva utskottsutlåtandet har kunnat få in en enda liten rad, som hade andats samma välvilja och förståelse. Hade så varit fallet, skulle säkerligen vi motionärer, liksom också de många som stå bakom oss, känt betydligt mera tillfredsställelse än vad som nu är fallet. Jag tar emellertid med nöje fasta på de personliga deklARATIONER som gjorts, och jag skulle till herr Eriksson i Stockholm vilja säga, då han efterlyste ett samarbete mellan olika grupper, att vad på mig ankommer skall det icke möta några som helst svårigheter, när det gäller att söka åstadkomma den samling som uppenbarligen är nödvändig för att få denna fråga upp igen och om möjligt också löst. Det kan icke ur någons synpunkt vara lyckligt, att frågan på detta sätt förhalas, som hittills varit fallet.

Nu säga emellertid bägge representanterna för statsutskottet, att det finns ingen möjlighet att gå fram på de partiella reformernas väg, som vi här i motionen hade tänkt oss. Ja, vad som är möjligt och omöjligt, därom gå naturligtvis meningarna isär. Varför var det möjligt 1925 att höja för en grupp, men icke taga med en annan grupp, och varför var det icke möjligt 1926, då man föreslog det? Det är naturligtvis omöjligt att förstå. Jag medger att ju längre tiden går, dess svårare blir det att genomföra partiella reformer, och dess nödvändigare att taga upp hela frågan i ett sammanhang. Jag har emellertid velat uttala, att om det i utskottets utlåtande hade funnits en liten anvisning till Kungl. Maj:t att här verkligen söka åstadkomma en lösning av lönefrågan, liksom det nu från herrarnas sida muntligen lämnats en deklARATION i sådan riktning, skulle detta ha hälsats med tillfredsställelse.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Endast ett ord här med anledning av herr Lundqvists inlägg. Om han med sitt yttrande avsåg att spänna mig och herr Eriksson i Stockholm för den vagn, som han kör fram, så vill jag bara hava sagt, att något dylikt strider helt och hållet emot vad både jag och herr Eriksson i Stockholm ansett vara principiellt riktigt. När även utskottet delar den uppfattningen, så är det klart, att vi icke kunde på förslag av enskilda motionärer beträffande vissa grupper göra några positiva uttalanden, som rörde andra grupper.

Herr Arnemark: Herr talman! Jag skall icke förlänga debatten med att gå in i något ingående bemötande gent emot utskottets ärade ordförande. Herr Lundqvist har på väsentliga punkter redan bemött vad han invänt gent emot vad jag sade i mitt förra anförande. Men jag vill gärna ännu en gång understryka, att då jag nämnde dessa siffror för de lägre befattningshavsgrupperna, som statsutskottets ordförande berörde, så var det icke alls av någon missunnsamhet i fråga om de förhöjningar de fingo 1920, utan för att bevisa vad jag ville framhäva, nämligen att gradpasseraresynpunkten starkt

Ang. vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (Forts.)
inverkat på personalgruppernas i femtonde lönegraden placering. Det var enbart i det syftet jag gjorde denna jämförelse.

Sedan nämnde utskottets ärade ordförande något om vad som var den egentliga anledningen till att det gick så bra för den enskilde motionären 1925 och sade, att det var helt enkelt den omständigheten, att vid de enskilda järnvägarna vidtagits en motsvarande förbättring för den grupp som hans motion gällde. Det är måhända riktigt, och jag tror statsutskottets ordförande därvidlag, men jag har icke sett ett ord om denna sak i utskottets utlåtande eller i några diskussionsinlägg i samband med beslutet den gången. Härmed må vara hur som helst, på den punkten tror jag honom. Men jag vill i detta sammanhang till kammarens protokoll få anförd en omständighet, som borde kunnat föranleda statsutskottet att nu ställa sig lika välvilligt till vår motion. Vid en jämförelse med de enskilda järnvägarnas femtondegradstjänstemän, om jag så får uttrycka saken, finner man nämligen, att vid ett flertal enskilda järnvägar den lönegrad, vari stationsskrivarna äro inplacerade, inrymmer, icke som vid statens järnvägar endast fem löneklasser, utan sex, och denna sjätte löneklass vid de enskilda järnvägarna medför för stations-skrivarna, att deras slutlön är högre än vid statens järnvägar. Vi hava i motionen berört detta förhållande genom att omnämna, att i Göteborg en stationsskrivare vid statens järnvägar har cirka 340 kronor mindre än en sådan vid Bergslagernas järnvägar. Jag har velat erinra om detta och få det till kammarens protokoll antecknat, eftersom statsutskottets ärade ordförande åberopat just förhållandena vid enskilda järnvägar år 1925 såsom väsentlig orsak till att utskottet då medgav förbättring åt lokomotiveldarna, och jag understryker ännu en gång, att om viljan varit riktigt god, hade det funnits en storartad möjlighet att just med förhållandena vid de enskilda järnvägarna för ögonen nu gå till mötes även vår motion.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till ovanberörda motion; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Slutligen föredrogs *punkten V*, angående uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare vid postverket; och yttrade därvid:

Herr Lundqvist: Herr talman! Endast ett par ord. Här har statsutskottet som motivering för sitt avstyrkande hänvisat till att enligt vad utskottet inhämtat, generalpoststyrelsen komme att ingiva framställning i ärendet. Jag vet ju icke riktigt vad statsutskottet inlägger i denna hänvisning. Frågan är ju nämligen icke löst med att generalpoststyrelsen gör en framställning. Det ha vi ju sett tidigare. Jag tänker på generalpoststyrelsens framställning om femtondegradstjänstemännen 1928 eller 1929; den har ju icke föranlett någon åtgärd.

Jag skulle nu gärna vilja till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet uttala en vördsam vädjan att, om generalpoststyrelsen kommer med denna framställning, herr departementschefen då också ville vara vänlig att, därest någon som helst möjlighet förefinnes, föra denna framställning vidare till riksdagen. Sedan få vi hoppas, att statsutskottet också skall anse sig kunna bryta ut denna lilla detalj och ge de stationsmästare, som det här är fråga om, den löneförbättring, som, såvitt jag förstår, är nödvändig.

Det kan, herr talman, icke vara riktigt, att staten avlönar befattningshavare sådana som det här är fråga om, vilka hava hand om medel på flera miljoner

kronor om året, på det sätt, som för närvarande är fallet. I många fall äro ju dessa löner precis desamma som de, vilka utbetalas till exempelvis brevbärare och jämställda. Det måste i alla fall vara någon proportion mellan ansvaret och de löner, som statsmakterna bevilja vederbörande.

Jag har endast velat uttala denna vördsamma vädjan till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet. Samtidigt vill jag även uttala en förhoppning om att, när detta ärende nästa år, som jag hoppas, kommer på statsutskottets bord, vi skola få se ett enhälligt statsutskott med varm hand rekommendera förslaget i fråga.

Herr **Anderson** i Råstock: Jag vet icke, vad herr Lundqvist bygger en sådan förhoppning på. Jag har ju här vid två tillfällen deklarerat, att om man skall göra något åt denna sak, skall man taga den i större sammanhang. Jag har gått bestämt emot, att man skulle bryta ut denna fråga ur detta sammanhang. Det skall föreligga mycket starka skäl för att man skall göra en förändring härvidlag.

Och när herr Lundqvist säger, att genom att generalpoststyrelsen gör en framställning i ärendet är ju icke frågan löst, så vill jag säga: nej, det är alldeles riktigt. Men herr Lundqvist vill väl icke göra gällande, att frågan är död i högre grad därför att generalpoststyrelsen gör en framställning i saken.

Efter härmed slutad överläggning blev utskottets i punkten gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 12.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 79, i anledning av väckta motioner om sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m.

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m.

I nedannämnda motioner, väckta inom första kammaren av herr *Johan Johansson m. fl.* och inom andra kammaren av herr *Wallén m. fl.*, hade hemställts:

i de likalydande motionerna I:199 och II:376, att riksdagen för sin del måtte besluta, att å lånebelopp lyftat ur vattenkraftslånefonden skulle erläggas en årlig ränta med högst 3.5 procent;

i de likalydande motionerna I:212 och II:363, att riksdagen för sin del måtte besluta, att å lånebelopp lyftat ur hantverkslånefonden skulle erläggas en årlig ränta med högst 3.5 procent; samt

i de likalydande motionerna I:213 och II:362, att riksdagen för sin del måtte besluta, att å lån ur lånefonden för ackordslån och förlagslån åt hantverkare skulle erläggas en årlig ränta med högst 3.5 procent.

Vidare hade uti en av herr *Lövgren m. fl.* inom andra kammaren väckt motion, nr 197, föreslagits, att riksdagen ville besluta om en skyndsam utredning rörande möjligheterna att lätta villkoren för erhållande av lån ur statens kraftlednings- och vattenkraftslånefonder och samtidigt därmed också rörande möjligheterna att sänka räntan från nu gällande 4.5 till 3.5 procent.

Utskottet hemställde,

1) att herrar *Johan Johanssons m. fl.* och *Walléns m. fl.* ovannämnda motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

2) att herr *Lövgrens m. fl.* ovanberörda motion ej heller måtte av riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Andra kammarens protokoll 1935. Nr 28.

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m. (Forts.)

Herr Lövgren: Herr talman! Jag beklagar, att statsutskottet har ansett sig böra gå på avslag på den motion, som här har väckts av mig m. fl. kammarledamöter från övre Norrland. Det är nämligen så, att förhållandena äro ganska otillfredsställande på detta område, och att staten eller, rättare sagt, vattenfallsstyrelsen icke kan alldeles fritagas från ansvar i den situation, som nu föreligger. Jag hade därför hoppats, att man skulle få till stånd en mildring i villkoren för erhållande av lån ur statens kraftlednings- och vattenkraftslånefonder och en sänkning av räntan på lånen därifrån. Jag skall tillåta mig att några korta ögonblick erinra om, huru ställningen blivit sådan, som den nu är.

Under lysoljebristens dagar, alltså 1914—1918, byggdes det en rad lokala kraftstationer i de små älvarna i övre Norrland och kanske även på en del andra håll i landet. De där kraftstationsbyggena blevo på grund av förhållandena dyrbara. Jag är alldeles övertygad om att en lång rad av de stationer, som byggdes under åren 1917—1921, icke skulle ha byggts, om man hade vetat om att vattenfallsstyrelsen planerade en utdragning av kraftledningsnätet ifrån Porjus till kustlandet i Norrbotten. Det har sagts mig, att man redan år 1917 hade utarbetat en plan till anläggande av ett distributionsnät i kustlandet, men den planen offentliggjordes icke förrän alla de små lokala kraftstationerna voro byggda. De byggdes till sådana priser, att man fick ett kilowattpris på ända till 80 öre. För närvarande är en ganska lång rad av dem i ekonomiska bekymmer, som föranlett framställningar av olika slag till det allmänna.

Närmaste anledningen till att denna motion väckts är, att, när Norrbottens landsting sammanträdde förliden höst, förelåg bland annat ett förslag, att landstinget skulle teckna borgen på 50,000 kronor för ett kraftverk i Vitån. För min egen del tycker jag det var ganska orimligt, att landstinget, som redan var så betungat, att landstingsskatten gått upp till 4 kronor 70 öre, skulle träda in som borgensman för denna kraftstation, som onekligen har en mycket svag ställning och som fått sin ställning ännu mera försvagad därigenom att Porjusledningarna nu äro dragna ned till kustlandet och där konkurrera med de små kraftstationerna i fråga om avsättning av kraft. Det var ju en hel del konsekvenser, som man kunde vänta, om landstinget skulle bifalla detta förslag, ty vi ha ju minst ett halvt tjog stationer, som äro i lika prekär ekonomisk ställning som Vitåstationen. Mig föreföll det vara ganska rimligt, att man från statsverkets sida ginge med på dels en sänkning av räntan för lån ur vattenkrafts- och kraftledningslånefonderna och dels en liberalare långivning. Några av de här stationerna ha lån från vattenkrafts- och kraftledningslånefonderna mot underborgen av Svenska handelsbanken eller något annat bankföretag. Kraftledningslånefondens 4 $\frac{1}{2}$ procent blir genom den provision, som bankerna betinga sig, i själva verket 5 $\frac{1}{2}$ eller 6 procent. Det förefaller mig, att, om Svenska handelsbanken vågar teckna underborgen för ett kraftföretag, borde vattenkraftslånefonden kunnat taga risken. Det skulle förbättra affären precis så mycket som man minskade utgifterna genom att eliminera den privata banken-borgensmannen.

Statsutskottet säger nu, att en del lokala kraftverk i Norrbotten synas onekligen för närvarande hava att dragas med ekonomiska svårigheter. Utskottet tillägger: »Orsaken härtill har emellertid för utskottet uppgivits vara att de uppfördes under kristiden för mycket höga kostnader samt i vissa fall också på ett tekniskt mindre tillfredsställande och ekonomiskt oförsiktigt sätt.» Det där är sant alltihop, men därtill bör läggas, att vattenfallsstyrelsen genom att hemlighålla sina planer på utbyggande av distributionsnätet, bär den indirekta skulden till att några av de här kraftverken kommit till. Jag är själv med

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m. (Forts.)
i ett sådant företag, nämligen det som heter Pålänge. Jag kan försäkra, att hade man alls haft den ringaste förhoppning om att statens kraftledningsnät skulle komma ned till kusten så fort som skedde, skulle man icke byggt ut stationen i Pålänge. Så låg det till på flera andra håll också. Vidare är det nu faktiskt så, att människorna på en hel del håll ha belysningsledningar in-dragna i sina bostäder, men taxan är så hög, att de icke kunna använda dem utan bränna fotogenlampor. När man har en så utomordentligt rik tillgång till elektrisk energi som vad fallet är där uppe, borde man väl försöka att göra vad man kunde göra utan alltför stora uppoffringar från det allmännas sida för att få en ändring till stånd till det bättre.

Jag vet ju, att det icke är mycket förhoppning om att vinna framgång för motionen, men jag hoppas ändå, att andra kammaren skall understödja det yrkande, som jag ämnar framställa om bifall till motionen och som går ut på att riksdagen ville besluta om en skyndsam utredning rörande möjligheterna att lätta villkoren för erhållande av lån ur statens kraftlednings- och vattenkraftslånefonder och samtidigt därmed också rörande möjligheterna att sänka räntan från nu gällande 4.5 till 3.5 procent. Jag kommer, herr talman, att framställa yrkande om votering på den här punkten, ty jag vill gärna ha en opinionsyttring. Under alla förhållanden kommer frågan säkert tillbaka, ty man kan icke ha det som det för närvarande är.

Jag yrkar alltså bifall till den av mig framburna motionen.

Häruti instämde herrar *Hage*, *Johansson* i Tväråselet, *Nilsson* i Antnäs, *Brännström* i Burträsk, *Lindberg* i Umeå och *Hansson* i Vännäsby.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet, när jag hörde, att herr Lövgren lade sitt anförande så, som om tillkomsten av kraftstationerna däruppe i Norrbotten och deras prekära läge skulle kunna hänföras till vattenfallsstyrelsens verksamhet. Det är väl ändå att draga litet för stora växlar på vad man skall vara skyldig att tro, i synnerhet när man vet — och det ha vi skaffat oss bekräftelse på i utskottet — att man åtminstone i de allra flesta fall, vid byggande av dessa stationer, av vilka en stor del ju verkligen befinna sig i svårigheter, uraktlät, att ens skaffa sakkunnig utredning om vad de hade för möjligheter att i fortsättningen existera. Kraftstationerna byggdes efter dåliga utredningar, de byggdes oekonomiskt, och resultatet dröjde därför icke heller att visa sig. Dessutom måste jag säga, att det är litet för mycket begärt, att vattenfallsstyrelsen skulle ha en rapportkarl däruppe, som inberättade vad som försiggick i kustlandet. Det är ju ganska orimligt. Utskottet har införskaffat en liten promemoria, som jag icke skall föredraga här, men som står till herr Lövgrens förfogande, om han vill se på den. I denna promemoria ger förre landshövdingen i Norrbottens län, nuvarande generaldirektören i vattenfallsstyrelsen, en förklaring på vad som hänt. Han nämner också vad han, sedan han kom dit som landshövding, vidtog för åtgärder. — Detta om den saken.

Beträffande sedan själva sakförhållandet att vissa av de där kraftstationerna befinna sig i ett prekärt läge, så måste man ju säga, att de befinna sig i samma situation som en hel del andra liknande företag i vårt land, vilka kommo till på samma gång och som också fått reda upp sina finanser så gott de kunnat utan något ingripande från statens sida. Det är i alla fall på det sättet, att om man från statens sida skulle börja på med att reparera alla missgrepp, som gjorts, vet jag sannerligen icke var det skulle komma att sluta. Jag har för min del trott det vara en försiktig och riktig ståndpunkt att icke via den här motionen en gång till försöka rulla upp det problem, som

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m. (Forts.)
 var under utredning i samband med frågan om taxorna för landsbygden. Med taxefrågan menar jag då frågan om vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxa, en fråga, som vid uppade tillfällen varit på tal. Jag kan för min del icke se, att det skulle kunna vinnas någonting här genom att sätta i gång en ny utredning på detta område.

Beträffande själva räntefrågan ligger ju saken så till, att så fort riksgäldskontoret kan rapportera in till statsmakterna, att medelräntan på statslånen sjunkit så att det är möjligt att sänka räntan på lånen från utlåningsfonderna, komma vi, det kan jag försäkra, icke att försumma att göra det, men vi måste hålla oss till fakta, och riksdagen har ju också på riksgäldskontorets förslag tagit ställning till frågan i överensstämmelse med den uppfattning riksgäldskontoret hade och har beträffande ränteläget.

Herr talman! Jag skall icke fortsätta längre. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Den motion, som herr Lövgren här väckt, berör en liten del av ett mycket stort problem. Jag vill för min del också yrka bifall till denna motion. Jag vill emellertid säga, att denna fråga naturligtvis icke kan lösas genom en räntesänkning av en procent, ty så stora äro ju svårigheterna för dem, som därav beröras, d. v. s. småbönderna i de norrländska bygderna, att det icke räcker med en sådan åtgärd. Det bör tillfogas, att svårigheterna i verkligheten skärpts genom statens åtgärder, genom den penningpolitik, som förts här i landet åren efter kriget. Det var deflationspolitiken, som bidrog till att skapa dessa svårigheter. Under krigsåren byggde folk kraftverk, därtill tvingade — såsom redan påpekats av herr Lövgren — av bristen på lysoljor. De fingo betala pengar för dessa kraftverk efter det dåvarande penningvärdet. Ett kraftverk, som de i dag skulle få för 100,000 kronor, ha de fått betala 500,000 kronor för. Genom deflationen sänktes värdena med resultat att dessa jordbrukare däruppe, som kanske haft ett sakvärde på 100,000 kronor, i verkligheten fingo amortera en skuld på 500,000 kronor. Det är det faktiska läget däruppe, och det är ju ganska klart, att allt eftersom åren gå, måste under sådana förhållanden svårigheterna växa. De ha nu vuxit så mycket, att man däruppe är fullständigt enig om att här måste vidtagas åtgärder. Ni kunna ju själva föreställa eder, mina herrar, hur det skall verka, när exempelvis bönderna i en by få reda på att genom överenskommelse med staten skulle de endast behöva betala 5 öre per kilowattimme för strömmen, men att de, tack vare dessa skulder, som dessa kraftföretag ha bl. a. till bankerna, måste betala 55 öre per kilowattimme. Sådana äro förhållandena däruppe. Det har nu å andra sidan lett till att man på en stor del av den norrbottniska landsbygden icke kan tillgodogöra sig den billiga elektriska ström, som staten skulle vara mäktig tillhandahålla. Herr Lövgren nämnde, att det på en del ställen i Norrbotten förekommer, att man installerat alla nödiga detaljer för elektrisk belysning, men icke har råd att använda statens ström utan fortsätter att bränna fotogen. Man kan taga andra exempel. Om man följer Lule älv från Jokkmokk och nedåt kusten, finner man ju, att praktiskt taget har man efter hela älvdalen icke haft råd att draga in elektrisk belysning trots att starkströmsledningen från Porjus går alldeles över stugorna. Det är en massa sådana förhållanden, som i dag äro aktuella icke bara i Norrbotten utan, efter vad jag förmodar, i hela Norrland. Det finns icke möjlighet för folk att amortera skulder, som äro mångdubbelt större än de sakvärden, som finnas. Genom överenskommelse med bankerna få de i verkligheten betala mångdubbelt mera för sin ström än vad staten själv tar.

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m. (Forts.)

Det måste ju till sist visa sig hur hopplöst detta system är, och jag upprepar, att det icke minst är statsmakternas fel, att det är på det viset. Det är icke minst deflationspolitiken, som skapat de nu så överhängande svårigheterna däruppe. Dessa svårigheter kunna naturligtvis icke avhjälpas endast genom att staten sänker räntan med 1 procent för de lån, som dessa kraftföretag ha, men det bleve i alla fall en liten lättnad i de aktuella svårigheterna, ehuru det på intet sätt skulle skapa en verkligt rättvis lösning av frågan.

Jag ber i alla fall, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till herr Lövgrens motion om utredning i denna fråga.

Herr **Olofsson** i Digernäs: Herr talman! Det är ju flera, som uttalat sin mening rörande den här frågan. Jag vill för min del omvittna, att liknande förhållanden råda också i Jämtland. Det vore väl då icke för mycket, om staten lättade bördorna åtminstone genom den föreslagna lilla sänkningen av räntorna. Det är en pålaga, som är ganska tung att bära för småbönderna. Först skall man betala höga räntor, sedan skall man betala höga avgifter till staten. Det är många, som slita en hund för dessa stationer, som byggdes under den svåra tiden och som i många fall byggdes med bristfällig materiel. Statsutskottets ordförande undrade för en stund sedan vart det skulle taga vägen, om man skulle avhjälpa alla dessa missgrepp. Det var nog hårda ord. Här är det inte fråga om missgrepp, ty det var tvingande skäl som gjorde, att man nödgades bygga dessa små stationer än här och än där. Man hade endast acetylgas att tillgå för belysningen i hemmen. Det ställde sig kostsamt och besvärligt och var på flera sätt onaturligt, och det var därigenom man tvingades att bygga kraftstationer. Staten har, som förut sagts, en viss del i dessa missförhållanden, och det vore därför icke för tidigt, om staten kunde lätta en smula på räntetrycket.

Jag skall icke uppehålla tiden längre utan ber att få yrka bifall till det av herr Lövgren för en stund sedan framställda yrkandet.

Herr **Wallén**: Herr talman! Då jag motionerat om räntesänkning beträffande lån från såväl vattenkrafts- och hantverkslånefonderna som från fonden för ackords- och förlagslån till hantverkare, skall jag be att få säga ett par ord vid behandlingen av detta utskottsutlåtande för att motivera varför jag inte kommer att yrka bifall till mina motioner. Detta sker uteslutande därför att statsutskottet uti sitt förevarande utlåtande nr 79 under hänvisning till jordbruksutskottets utlåtande nr 49 gjort vissa utfästelser och påpekanden rörande samtliga dessa fonder. Jag hoppas nämligen, att dessa utfästelser och påpekanden framdeles skola vinna gehör hos regering och riksdag, så att man går i författning om att sänka dessa räntor till en skälig nivå. Det kan nämligen icke anses riktigt, att man i fråga om statens fonder håller en räntenivå, som ligger betydligt över den nu normala. Det finns heller ingen anledning att tro, att den nuvarande räntan skall stiga. Många tecken från olika stater tyda tvärtom på, att vi gud ske lov kommit till den dag, då näringarna icke äro slagna till enbart löneslavar utan böra kunna existera och betala en skälig ränta på i dem nedlagt kapital.

Jag vill emellertid i detta sammanhang säga några ord om dessa kraftledning-ningar, som här varit på tal, och om lånen ur dessa här ifrågakvarande fonder samt räntorna å ur dem erhållna lån i allmänhet. Herrarna från Norrland ha här talat om de höga elektricitetsavgifterna i Norrland. Jag tror, att deras uppgifter därvidlag äro riktiga. Men jag tror också, att det i detta sammanhang kan vara skäl uti att även ta i betraktande förhållandena i landet i dess helhet, åtminstone förhållandena i mellersta Sverige. Här i Mälardalen äro

Ang. sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder m. m. (Forts.) förhållandena nu sådana att om det i dag skulle tillåtas mig och tillåtas jordbrukarna i allmänhet att stänga av ledningarna så att man sluppe betala för dem, så skulle de gamla fotogenlamporna till åtminstone 75 procent åter komma till heders. De avgifter, som vi i allmänhet få betala till dessa kraftstationer, belöpa sig till omkring 10 kronor per hektar åker plus avgift. Att det under sådana förhållanden är praktiskt taget omöjligt att i längden stå ut med dessa avgifter behöver jag inte framhålla. Då karbidlamporna stodo i sitt flor, agiterade man för att vi skulle anlägga kraftstationer. De första ledningarna voro av kristidsmateriel, och vi fingo därför senare föreläggande att byta ut dem mot ledningar av ny materiel. Vi fingo alltså lägga ledningarna en gång till. Man lånade oss pengar, men — såsom herr Hagberg i Luleå påpekat — till ett helt annat penningvärde än det nuvarande. Dessa pengar voro värda blott 34 procent av den nuvarande kronan, men vi ha under en följd av år fått betala ränta såsom om pengarna haft det nuvarande höga värdet. Läget har därför blivit ohållbart. Jag vill med det sagda ha framhållit nödvändigheten av att man tar upp denna fråga i ett sammanhang för landet i dess helhet och icke bara för Norrlands del.

Med herr Wallén förenade sig herr *Bengtsson* i Kullen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen först därå framställd proposition blev utskottets i punkten 1) gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare gav herr talmannen angående punkten 2) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i berörda punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till motionen II:197; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Lövgren begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2) av utskottets förevarande utlåtande nr 79, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

§ 13.

Föredrogos vart efter annat

statsutskottets utlåtanden:

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åtskilda järnvägar m. m.;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av räntan å vissa lån ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby jämte en i ämnet väckt motion;

nr 82, i anledning av väckt motion om Djurgårdskommissionens sammansättning; och

nr 83, i anledning av väckt motion om tillgodoseende av statens lokalbehov genom förvärf av fastigheter i Stockholm; samt

första lagutskottets utlåtande, nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 2 § strafflagen.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 14.

Vidare föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 42, i anledning av väckt motion angående lagstiftning till radiolyssnarnas skyddande mot obehöriga störningar. Ordet lämnades därvid på begäran till

Ang. lagstiftning mot radiostörningar.

Herr **Pettersson** i Hällbacken, som anförde: Herr talman! Vid behandlingen av detta utskottsutlåtande skall jag be att få säga några ord.

Då jag vid fjolårets riksdag väckte en motion med anhållan om lagstiftning till radiolyssnarnas skyddande mot obehöriga störningar, hoppades jag, att frågan, som dock var av en mera omfattande betydelse än som då från visst håll gjordes gällande, skulle omfattas med ett större intresse än som kom den till del vid behandlingen här i kammaren. Utskottet hemställde under hänvisning till den då pågående rundradioutredningen om avslag å motionen. Detta blev också riksdagens beslut. Utredningsmännen ha nu avlämnat sitt betänkande, vilket väl drar upp vissa riktlinjer för rundradioverksamheten men icke innefattar något förslag till åtgärder mot radiostörningarna. Uti den vid årets riksdag avlämnade propositionen rörande rundradioverksamheten har störningsproblemet mycket litet berörts.

Då jag i år ånyo väckt en motion om lagstiftning till radiolyssnarnas skyddande mot obehöriga störningar, har det skett i förhoppning att frågan vid årets riksdag skulle få en mera positiv behandling från utskottets sida än som i själva verket visat sig vara förhållandet. Utskottet åberopade, såsom redan sagts, uti sitt avslagsyrkande i fjol den då pågående utredningen. I år åberopar utskottet i sitt avslagsyrkande, att frågan alltjämt är föremål för utredning, nämligen dels från telegrafverkets sida och dels från den så kallade samarbetsdelegationens sida.

Rundradioverksamheten i vårt land är som vi alla veta av rätt så ungt datum. För omkring tio år sedan hade vi här i landet knappast mer än några tiotusental radioapparater, medan vi nu närma oss ett antal av 800,000. Sistnämnda siffra visar, att rundradioverksamheten uppskattas av stora delar av vårt folk. Säkerligen kommer rundradioverksamheten att vinna ännu mycket större anslutning än hittills varit fallet.

Redan för tio år sedan då vi, såsom jag nämnde, endast hade något tiotusental lyssnare här i landet, framkommo klagomål över dessa störningar. Dessa klagomål föranledde att inom telegrafverket tillsattes en särskild byrå för att man i görligaste mån skulle kunna komma till rätta med störningarna. Strax efter det denna byrå kommit till, förklarade man där, att man kraftigt arbetade på att få bort störningseländet, och man gav tillkänna, att förslag skulle komma att framläggas i syfte att vi här i landet i likhet med vad fallet är i andra europeiska länder skulle få till stånd bestämmelser, som garanterade en störningsfri mottagning. Sedermera har ju den så kallade samarbetsdelegationen tillsatts med ungefär samma uppgifter som telegraf-

Ang. lagstiftning mot radiostörningar. (Forts.)

verkets ovannämnda byrå. Jag skall villigt erkänna, att mycket gjorts på detta område, och jag är den förste att medgiva, att, därest icke dessa åtgärder vidtagits, det säkerligen skulle ha varit betydligt sämre ställt på detta område än vad fallet för närvarande är. Jag tillåter mig dock uttala den meningen, att allt icke gjorts, som borde ha gjorts härvidlag. Om vi jämföra utvecklingen här hemma med utvecklingen i andra länder, ha vi — om jag får använda det uttrycket — kommit på efterkälken. Vi ha så att säga bitit oss fast vid den uppfattningen, att man i telegrafverkets radiobyrå skulle kunna lösa det svåra problem, som störningarna för radioverksamhetens vidkommande innebära. Jag vågar därför tro, att de som ha intresse av denna frågas lösning, med andra ord de människor ute i landet, som lidit rätt mycket av dessa störningar och fört fram sina klagomål för att få en rättelse i hithörande avseende till stånd, numera kommit till insikt om, att nu nämnda organ icke lyckats med uppgiften att komma till rätta med störningarna. Jag tror mig också kunna säga, att de förhoppningar som knutits vid de löften som givits utav dessa organ, vilka skola medverka till borttagandet av störningarna, i stor utsträckning grusats.

Jag nämnde tidigare, att man vid radiobyråns tillkomst eller redan år 1925 lovade att man skulle komma fram med vissa förslag till avhjälpande av störningarna. Det är rätt intressant att plocka fram uttalanden, som tid efter annan gjorts av vederbörande och som passerat tidningspressen. Vi se därav, hurusom man oupphörligen trott sig vara lösningen nära, hur man har förklarat, att man hade för avsikt att föreslå den ena eller den andra åtgärden i syfte att komma till rätta med svårigheterna. Vi ha nu kommit fram till år 1935 utan att ha fått mer än en del av de åtgärder, som man i den ena eller den andra formen ansett lämpliga, medan man runt om ute i Europa icke bara vidtagit kraftigare åtgärder än det talats om att vidtaga här för att komma till rätta med hithörande förhållanden utan även anlitat lagstiftningsvägen.

Vi känna ju till, att man här i landet i fråga om radiostörningarna står praktiskt taget rättslös. En licensbetalande radioapparat innehavare står praktiskt taget rättslös gentemot den som av okunnighet eller med avsikt — om jag nu får använda det uttrycket — vill störa radiomottagningen. I våra grannländer och lite varstans ute i världen arbetar man nu på att försöka få till stånd lagbestämmelser, som skola möjliggöra för statsmakterna att föreskriva vissa åtgärder, alltså icke bara så att man får vidtaga sådana åtgärder, utan så, att vederbörande är *skyldig* att vidtaga vissa åtgärder för att mottagningen icke skall störas. I en hel del länder finnes sålunda förbud mot saluhållandet av en hel del elektriska apparater, som störa radiomottagningen. Ett dylikt förbud finns icke i vårt land. Man finner emellertid härvidlag det intressanta förhållandet, att vid export till främmande länder med en lagstiftning av här ifrågavarande art elektriska maskiner och apparater, som verka störande på rundradioverksamheten, måste vara försedda med störningsskydd, men att de vid försäljning inom landet icke behöva vara försedda med dylikt skydd. Nu kan man visserligen uppställa frågan, om icke ett införande av bestämmelser om obligatoriska störningsskydd å vissa apparater skulle komma att fördyra fabrikationen, och om det hela sålunda icke är en kostnadsfråga, som man också har att taga med i räkningen. Det har sagts mig från mycket tillförlitligt håll, att vissa elektriska anläggningar äro rätt mycket störande, icke bara inom en liten omkrets utan även på ganska betydande avstånd, bl. a. de elektriska hissarna. En radiostörningsapparat, som påmonteras på en hiss samtidigt med att hissen tillverkas, går på 30, 40, högst 50 kronor. Skall apparaten monteras, sedan hissen blivit upp-

Ang. lagstiftning mot radiostörningar. (Forts.)

satt, bli kostnaderna betydligt större. För en hiss, som kostar låt mig säga 10,000 å 15,000 kronor, går således radiostörningsskyddet, om det monteras samtidigt med hissens tillverkning, till en ringa del av kostnaden. Andra störningsskydd, som kanske kosta 1, 2 eller 3 kronor, om de anordnas samtidigt med apparatens framställning, komma, om de monteras senare, att bli betydligt dyrare.

Något som vi i detta sammanhang icke heller få bortse ifrån är den omständigheten, att den som har en maskin, som i ena eller andra avseendet är störande för en radioapparatnehavare, kan, även om radiolyssnaren vill bekosta skyddet och uppsättandet av detsamma, helt enkelt vägra att låta montera skyddet. I vårt land råda i det avseendet så fria förhållanden, att en person — jag känner själv ett sådant fall, vilket jag relaterade under debatten vid fjolårets riksdag — kan vägra anordnandet av ett dylikt skydd. Så fortgår det också alltså. Det anförda exemplet är typiskt för hur man, om jag så får säga, inte bara av ovilja utan snarare av trilska och ogenhet kan hindra mottagningen av ett radioprogram.

Utskottet har i sitt utlåtande, samtidigt med att det avstyrker motionen, hänvisat till, att det arbetas rätt mycket på att komma till rätta med dessa missförhållanden. I utskottsutlåtandet säges bland annat, att Kungl. Maj:t i år ställt 75,000 kronor till förfogande för att man skall kunna komma till rätta med hithörande svårigheter. Jag skulle i detta sammanhang vilja uttala den förhoppningen, att dessa pengar måtte, i den mån de användas, komma att ge ett bättre resultat än tidigare för samma ändamål anvisade medel.

Jag kan inte värja mig från tanken, herr talman, att det är av stor betydelse att riksdagen har sin uppmärksamhet riktad på denna sak, och att regeringen med intresse följer med och ser efter att icke löften, som komma från det där hållet om att så och så skall man göra, endast komma att bli löften och ingenting annat, så att man icke, sedan man fått sina anslag, bara slår sig till ro och förklarar, att frågan tekniskt sett icke ligger så till att man kan lösa densamma.

Det har ju vid olika tillfällen sagts, att vi måste få till stånd en lagstiftning härvidlag liksom att man också skall inkomma med förslag. Men när vederbörande sedermera bli tillfrågade, huruvida icke förslaget i fråga skall komma, säger man, att man ännu icke, tekniskt sett, fått den erfarenhet beträffande radion, att man är beredd avgiva något förslag till lagstiftning i ämnet. Samtidigt öka radioapparaterna i synnerligen stor utsträckning, störningsmomenten följa med i samma tempo, och svårigheterna att övervinna det hela komma givetvis att bli större ju längre tiden lider. Flera störningskällor komma också att uppträda om man icke ingriper på ett tidigare stadium.

Jag förstår, att frågan för första lagutskottets vidkommande ter sig på samma sätt som för vederbörande myndigheter, som yttrat sig i den riktningen att man ännu icke är beredd att komma med något lagstiftningsförslag. Jag kan för min del inte finna annat än att det skulle ha varit på sin plats att, som frågan för närvarande ligger till, utskottet yttrat sig mera positivt i sitt utlåtande och exempelvis sagt, att man förväntade förslag till en lagstiftning på området. Jag vill därmed icke säga att jag tror, att en lagstiftning kommer att medföra möjlighet att borteliminera eller förhindra störningsmoment också i fortsättningen. Men en stor del av de bristfälligheter, som för närvarande vidlåda rundradioverksamheten i avseende på störningsfri mottagning, tror jag man skulle kunna komma till rätta med här i landet lika väl som man kommit till rätta med dem i de länder, där man redan infört dylik lagstiftning. Jag vill tillägga att den lagstiftning utomlands, som jag nu åsyftar, ju är täm-

Ang. lagstiftning mot radiostörningar. (Forts.)
 ligen färsk. Jag hade emellertid tillfälle att rätt nyligen få meddelande om hur den hittills verkat i de länder, där man nu genomfört sådan lagstiftning. Vederbörande säga, att den medfört mycket bättre resultat än man vågat hoppas utav en lagstiftning i detta stycke.

Jag vill tillägga, herr talman, att jag för min del är övertygad därom, att även om årets riksdag icke fattar positivt beslut i denna fråga så till vida, att man hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående lagstiftning i ämnet, är därmed säkerligen icke sista ordet i denna fråga sagt här i riksdagen. Krav på en ändring och förbättring av förhållandena komma oupphörligt och mer och mer att ifrån radiolyssnarnas sida göra sig gällande. Man kan icke komma ifrån de bedrövliga förhållanden som äro rådande på detta område annat än genom utbyggda bestämmelser. En lämplig lagstiftning på detta område är befogad och nödvändig. Jag tror därför, att statsmakterna handlade klokt om de, såsom jag redan framhållit, på det tidiga stadium vari vi nu befinna oss — jag vill för övrigt visst inte säga, att det är så särdeles tidigt, ty vi ha ju redan under många år lidit av störningsobehagen — men alltnog så snart som möjligt, ginge in för att genom andra bestämmelser än de nu gällande försöka komma till rätta med de av radiostörningarna framkallade svårigheterna.

Herr talman! Då jag icke tror mig ha utsikt att vinna bifall till yrkandet i min motion, skall jag icke nu framställa något yrkande. Jag har dock velat framföra dessa synpunkter.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 15.

Härefter föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av väckt motion om viss ändring i fattigvårdslagen; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 16.

Slutligen förelåg till avgörande jordbruksutskottets utlåtande, nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. jämte i ämnet väckt motion.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. försäljning av mark från viss kronoegendom i Eskilstuna stad. Härefter föredrogs *punkten 3*, angående försäljning av mark från viss kronoegendom i Eskilstuna stad; och yttrade därvid

Herr **Laurén**: Herr talman! Anledningen till att jag har väckt den motion utskottet här har refererat är den, att jag anser det vara olämpligt om kronan skulle avhända sig detta markområde, som Carl Gustafs stads gevärsfaktori nu dagligen använder till skjutbana. Jag är ej fullt enig med vederbörande därom, att ett servitut i längden kan trygga besittningen av den rätt, varom det är fråga. Av erfarenhet från tjänstgöringen vid gevärsfaktoret vet jag, att man tidigare fått gå till domstol för att få fastställd den rätta tolkningen av gamla bestämmelser och servitut. Så måste man exempelvis göra, när gevärsfaktoret skulle utnyttja vattenkraften till anläggning för belysning av verkstäderna. Ett servitut kan således tolkas olika. Gevärsfaktoret behöver denna mark för skottställning och provskjutning av de vapen, som nu fabriceras. Men tillverkningen kan i framtiden bli av helt annat slag och om man nu

Ang. försäljning av mark från viss kronoegendom i Eskilstuna stad. (Forts.) avhänder sig rätten till marken, kan det framdeles från Eskilstuna stads sida kanske komma att sägas, att det ej var meningen, att marken skulle användas för de ändamål vartill den då förändrade tillverkningen ger anledning. Jag har därför i min motion yrkat, att ifrågavarande markområde, med hänsyn just till att vapentillverkningen kan komma att ändras i framtiden, skall undantagas från försäljningen.

Första kammaren har nu bifallit utskottets förslag, och då finns det naturligtvis ingen rimlig anledning för mig att med utsikt till bifall framställa något yrkande. Jag skulle dock vilja hemställa, att Kungl. Maj:t, när avtalet med Eskilstuna stad skall göras upp, måtte beakta vad utskottet framhållit i sitt yttrande. Utskottet har två alternativ beträffande försäljningen: antingen att det område, där skjutbanan är belägen undantages från försäljningen eller att gevärsfaktoriets intressen på betryggande sätt skyddas genom servitut. Jag hoppas att Kungl. Maj:t väljer det första av dessa alternativ och undantager området från försäljningen. Därigenom skyddas för framtiden kronans rätt till området. Det disponeras nu av Eskilstuna skytteförening, men gevärsfaktoriets använder det, till väsentlig del, ja så gott som dagligen.

Jag har således, herr talman, intet yrkande, men jag har velat ha dessa ord antecknade till kammarens protokoll. Jag hoppas, som sagt, att Kungl. Maj:t ser på kronans bästa i detta fall.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 4—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 17.

Herr **talmanen** yttrade: Jag får meddela kammaren, att nästa arbetsple-num hålles lördagen den 4 maj.

§ 18.

Herr *Lindman* avlämnade två av honom *m. fl.* undertecknade motioner, nämligen:

nr 605, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område; och

nr 606, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 233, med förslag till förordning om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m.

Ytterligare avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts ovan-nämnda proposition nr 227, nämligen av

herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, nr 607;

herr *Sandberg* *m. fl.*, nr 608;

herr *Andersson* i Södergård *m. fl.*, nr 609;

herr *Herou* *m. fl.*, nr 610 och 611;

herr *Ekman*, nr 612;

herrar *Hammarlund* och *Pettersson* i Dahl, nr 613;

herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*, nr 614;

herr *Gustafsson* i Välsnäs *m. fl.*, nr 615;

herrar *Leffler* och *Holmgren*, nr 616 och 617;

herr *Pehrsson* i Bramstorp *m. fl.*, nr 618; samt

herr *Bengtsson* i Kullen, nr 619.

Vidare avlämnades nedannämnda motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, angående anslag till statens arbetslöshetskommission, konstantunderstödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m., nämligen av:

herr *Lindberg* i Stockholm, nr 620; och
herr *Lind m. fl.*, nr 621.

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 19.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 4, angående vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet; och

nr 7, angående vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

från bankoutskottet, nr 175, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap;

från första lagutskottet, nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.; samt

från jordbruksutskottet:

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående statens skogsodlingsanslag;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av vissa områden till statens centrala frökontrollanstalt;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av viss fastighet till Dorotea kommun i Västerbottens län;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kronojägaren J. P. Turtolas befriande från viss ersättningssskyldighet till domänverket; och

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunder för förvaltningen av vissa kronoskogar.

§ 20.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen m. m. ävensom en i ämnet väckt motion;

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 85, i anledning av kamrarnas återremiss av punkten 184:o) i statsutskottets utlåtande nr 8 i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 226, gjorda framställning angående anslag till bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av två fartyg för minsvepningsändamål; och

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skyddande av de allmänna intressena vid utnyttjandet av Bolidens gruvaktiebolag tillhöriga gruvfyndigheter jämte i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 67, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt om lagstiftning rörande handeln med husdjur;

nr 68, i anledning av väckt motion angående utfärdande av vissa kvalitetsbestämmelser att gälla vid handel inom landet med och export av matpotatis, äpplen och päron; och

nr 69, i anledning av väckt motion om vidgat giltighetsområde för lagen om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hallén</i>	under	4	dagar	fr. o. m.	den 28 april,
» <i>Persson</i> i Grytterud	»	3	»	»	» 29 »
» <i>Brännström</i> i Burträsk	»	6	»	»	» 29 »
» <i>Osberg</i>	»	3	»	»	» 29 »
» <i>Ryberg</i>	»	4	»	»	» 30 »
» <i>Olovson</i> i Västerås	»	4	»	»	» 28 »
» <i>Gustafson</i> i Dädesjö	»	3	»	»	» 1 maj,
» <i>Magnusson</i> i Skövde	»	4	»	»	» 29 april,
» <i>Norsell</i>	»	2	»	»	» 29 »
» <i>Persson</i> i Tidaholm	»	2	»	»	» 1 maj,
» <i>Lundstedt</i>	»	2	»	»	» 28 april,
» <i>Åqvist</i>	»	3	»	»	» 29 »
» <i>Andersson</i> i Malmö	»	3	»	»	» 30 »
» <i>von Seth</i>	»	4	»	»	» 1 maj och
fru <i>Nordgren</i>	»	3	»	»	» 30 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.6 e. m.

In fidem

Per Cronvall.